

Priročnik za učitelje_ice in učence_ke o transdisciplinarnem pristopu k aktualnim vprašanjem

Vsebina

Uvod	3
Vrste debatnih trditvev in analiza trditve	5
Glavne strukture in lastnosti debatne trditve	5
Razvrstitev debatnih trditvev	6
Trditve dejstev	6
Trditve vrednot	6
Planska debatna trditvev	7
Analiza debatne trditve in zgradbe debatnega predmeta	8
Metoda iskanja ključnih besed	9
Metoda deležnikov_ic	9
Metoda analize splošnih vprašanj	10
Dodatni premisleki	11
Vrednote	11
Izvedba v realnosti	11
Vsebina druge strani	12
Oblikovanje vašega predmeta	12
Kraj in čas	12
Raziskovanje za debato	13
Uvod	13
Ustvarjanje debatnih tem	15
Uporaba metode koncept-deležnik_ca	16
Raziskovanje	18
Iskanje in interpretacija vašega gradiva	18
Zaključek	19
Viri	20
Študije primerov debatnih predmetov	20
Ta zbor bi ukinil farmacevtske patente.	20
Definicije	20
Kontekst	21
Težava	22

Argumenti za zagovorniško stran	23
Obstoječa patentna struktura povzroča visoke cene zdravil,	23
Patenti silijo farmacevtska podjetja, da se osredotočijo izključno na bolezni, ki prizadenejo bogato prebivalstvo, pri čemer ignorirajo bolezni, ki prizadenejo prebivalstvo nerazvitih držav.	26
Patenti omejujejo pravico ljudi do dostopa do znanja	28
Argumenti za negacijsko stran	31
Brez zaslужka, ki ga zagotavljajo patentni monopoli, bi se farmacevtske raziskave in razvoj ustavile, bolniki_ ce pa bi bili_ e prikrajšani_ e za nova zdravljenja.	31
Patenti spodbujajo domače raziskave.	33
Patentni monopol je koristen monopol za znanje in malim podjetjem omogoča, da ostanejo neodvisna.	35
Ta zbor nasprotuje ciljem glede emisij CO2 za gospodarstva v razvoju.	37
Definicije	37
Strateški premisleki	38
Argumenti za zagovorniško stran	38
Gospodarski razvoj držav v razvoju je pomembnejši od zaščite podnebja.	38
Države v razvoju si zaslužio čim hitrejši razvoj.	40
Cilji emisij bi povzročili nasprotovanje državljanov_ k držav v razvoju	42
Argumenti za negacijsko stran	44
Podnebne spremembe bi morale biti glavna naloga	44
Nižji cilji emisij za države v razvoju preprečujejo »odlaganje« emisij	47
Nižji emisijski cilji ne preprečujejo gospodarske rasti	49
TZV, da bi se morali mediji osredotočiti na dosežke priseljencev_ k, ne pa na primere njihove izključenosti, trpljenja ali ranljivosti.	52
Kontekst, definicija in model	52
Argumenti za zagovorniško stran	53
Demontaža negativnih zgodb	53
Pozitivna okrepitev in integracija	55
Vloga medijev	56
Želeli bi si več priseljevanja	57
Argumenti za negacijsko stran	58
Mediji morajo nujno poročati resnico	58
Tveganje selektivne zastopanosti vzornih manjšin	60
Potencialni odziv občinstva	61
Strateški premisleki, jezik in etični premisleki	62
Viri	64

Ta zbor verjame, da naravni viri nikoli ne bi smeli biti v zasebni lasti	66
Opredelitev	66
Kontekst	66
Argumenti zagovorniške strani	66
Zasebno lastništvo naravnih virov je škodljivo za okolje	66
Zasebno lastništvo naravnih virov je nemoralno	67
Privatizacija naravnih virov škodi gospodarski blaginji družbe	68
Argumenti negacijske strani	69
Zasebna lastnina naravnih virov spodbuja gospodarsko rast in blaginjo	69
Zasebna lastnina naravnih virov je osnovna pravica	70

Uvod

Pred vami je rezultat 3 projekta GEASA - Nadgrajevanje globalne izobrazbe preko predmetnih področij. Ta rezultat naj bi učitelji_ice in učenci_ke uporabljali kot spremljevalec za boljše razumevanje in uporabo debatne metodologije pri pouku.

Prvih nekaj poglavij se ukvarja s teoretičnimi vpogledi o tem, kako je mogoče najbolje pristopiti do določenih konceptov v debati (analiza debatne trditve, raziskovanje, oblikovanje argumentov) in ponuja praktične nasvete za učence_ke in učitelje_ice o tem, kako obvladati te veščine in jih uporabiti za razumevanje drugih rezultatov tega projekta.

Pomemben del R3 obsega študije primerov v obliki debatnih predmetov – celostne zbirke definicij, konteksta in argumentov za in proti za štiri debatne trditve.

Po eni strani te študije primerov služijo kot primeri rezultatov, ki jih lahko proizvede metodologija debate. Skozi njih prikažemo argumente, zavrnitve in celostne debatne predmete. Bralci_ke se lahko zanesejo na rezultat 3, da bodo bolje razumeli_e te koncepte in izboljšali_e svoje izvajanje tako učnih priprav, ki smo jih oblikovali, kot tudi splošnih pedagoških načel tega projekta.

Poleg tega študije primerov delujejo kot delovni listi ali izročki, lahko jih na primer uporabite za vaje o zavrnitvi ali analizi predmetov. Učitelje_ice spodbujamo, da so z njimi ustvarjalni_e in jih potencialno uporabijo kot vire pri pouku. Debata v učilnici pogosto zahteva veliko priprav, da bi bila dobro izvedena, ti izdelani predmeti so način, skozi katerega je mogoče to pripravo nekoliko olajšati. Primeri debat nikakor niso sestavljeni iz »popolnih« argumentov in analiz. Namesto tega, ker so jih razvili

različni profili posameznikov_ic (učitelji_ce, debatni mentorji_ice, univerzitetni_e predavatelji_ce, raziskovalci_ke, nekdanji_e debaterji_ke, ...) iz cele Evrope, so odraz različnih stilov argumentiranja, ki se uporabljajo v sodobnih evropskih izobraževalnih okoljih.

Vrste debatnih trditvev in analiza trditve

Na naslednjih straneh predvidevamo, da se bomo, ko govorimo o debati, v celoti nanašali na regulirane debatne formate (kot so BP, Karl Popper, WSDF, Lincoln-Douglas in mnogi drugi), s svojimi pravili in posebnostmi. V tem pogledu je debata razprava ali, če uporabimo natančnejšo definicijo, izmenjava argumentov, zavrnitev in stališč o nečem, kar običajno imenujemo »debatna trditve«. Zato lahko trditve opredelimo tudi kot tisto, o čemer debata teče, kar pomeni, da omejuje možnosti debaterjev_k, da se izogibajo določenim ali neprijetnim vprašanjem in da bi naključno skakali od teme do teme. Debata praviloma poteka med skupinami ljudi, običajno imenovanimi »ekipe«, razdeljenimi na dve strani; ena stran podpira trditve (propozicijska stran), druga pa ji nasprotuje (negacijska stran). To pomeni, da mora biti vsaka trditve, da se šteje za dobro, sporna: z drugimi besedami, dobra trditve mora dati obema ekipama resnično možnost za zmago v debati in se mora nanašati na problem, ki je lahko res naslovita z dveh nasprotnih stališč.

S poznavanjem teh osnovnih načel lahko nadaljujemo z značilnostmi debatne trditve: na naslednjih straneh bomo na kratko razložili strukturo, lastnosti, različne vrste, analizo in definicijo debatnega predmeta razvitega na določeni debatni trditvi. Glede na to, kar je bilo zapisano v prvih vrsticah, torej, da je reguliranih debatnih formatov veliko, bomo v nadaljevanju opisali splošne in glavne lastnosti, ki so običajno skupne večini formatov.

Glavne strukture in lastnosti debatne trditve

Debatna trditve mora biti strukturirana zelo jasno, upoštevajoče slovnico in vsebino. Trditve »TZV (=ta zbor verjame), da morajo biti v Evropski uniji najpomembnejše odločitve sprejete z večino in ne soglasno« izpolnjuje ti dve zahtevi: je slovnično pravilna in popolnoma razumljiva. In tudi sporna je, saj bi se lahko nekdo postavil na zagovorniško stran in podprl trditve, nekdo drug pa bi se lahko postavil na stran negacije in mu nasprotoval. To je glavni razlog, zakaj je zelo pomembno pravilno zgraditi trditve: če se izrazimo slovnično napačno ali če naše sporočilo ni jasno in logično, ne uspemo narediti začetnega koraka debate in kaj se bo zgodilo ne bo pripeljalo do dobrega in produktivnega dela za naše učence_ke in za nas.

Obstajajo tudi drugi razlogi, zakaj mora biti trditve jasna, še posebej, če so debaterji_ke začetniki_ce ali zelo mladi_e učenci_ke: prav tako mora biti vedno možno zgraditi kontekst, v katerega bi lahko debatno trditve postavili. Ta kontekst, običajno imenovan okvir, je nekakšno veliko igrišče, v katerega je mogoče vstaviti trditve za razpravo. V prejšnji debatni trditvi bi kot okvir lahko predstavili trenutno vojno situacijo med Ukrajino in Rusijo ali velika vprašanja v zvezi s priseljevanjem ali drugimi pomembnimi vprašanji.

Razvrstitev debatnih trditev

Obstaja veliko načinov za razvrščanje debatnih trditev. Vsak od načinov ima logična in funkcionalna načela. Najpogostejša klasifikacija trditev, ki si jo delijo številni regulirani debatni formati, jih deli v tri tipologije. Vendar pa je treba nekaj reči razjasniti že na samem začetku: klasifikacije debatnih trditev, ki bodo prikazani, ne smemo jemati preveč togo - zahvaljujoč praksi, bo vsak_a debater_ka in vsak_a mentor_ica (tj. vsak_a učitelj_ica) odkril_a, da je ta klasična tipologija sicer lahko zelo uporabna tudi za strokovnjake_inje, ampak moramo nanjo gledati veliko bolj kompleksno. To pomeni, da bodo debaterji_ke in mentorji_ice kmalu ugotovili_e, da je zelo težko, morda bolje rečeno malo verjetno, da debatna trditev ustreza samo eni vrsti. Ko je ta splošna ideja vzpostavljena, se lahko ukvarjamo z običajno klasično klasifikacijo debatnih trditev, ki jih deli v tri vrste: debatne trditve dejstev, vrednot in planske debatne trditve.

Trditve dejstev

Te trditve se nanašajo na resničnost, natančneje, ali nekaj je ali ni, je bilo ali ni bilo, bo ali ne bo: zato se imenujejo »trditve dejstev«. »TZV, da se bo ob koncu sedanjega stoletja svetovno prebivalstvo podvojilo« je primer trditve dejstev, saj mora zagovorniška stran v debato vpeljati argumente, ki temeljijo predvsem na dejstvih, podatkih in znanstvenih hipotezah, da bi trditev obranili; na drugi strani pa bi morala negacija predstaviti argumente, ki temeljijo predvsem na dejstvih, podatkih in znanstvenih hipotezah, ki nasprotujejo trditvi. Nikoli ne smemo pozabiti, da debata poteka pred enim ali več sodniki_cami (običajno jih je liho število): to pomeni, da lahko vsaka stran doseže zmago v debati le tako, da prepriča sodnika_co(-e_ice), vendar to tudi pomeni, da mora vsaka stran izraziti enega ali več standardov, da lahko sodnik_ca(-i_ice) oceni, ali je ena ekipa dosegla svoj cilj. V primeru prejšnje trditvebi zagovorniška stran lahko zmagala s tezo, da bo določena rodnost določila podvojitev svetovnega prebivalstva, in nato prikazala znanstveno doslednost te rodnosti. Negacija bi lahko zmagala, če bi ohranila popolnoma enak standard, vendar bi nato trdila, da standard, ki ga določa zagovorniška stran (rodnost), ni znanstveno dokazan ali je malo verjeten. Glede na vse kar smo povedali o trditvah dejstev sledi, da ta tipologija, tudi če očitno temelji na dokazih, kljub temu zahteva nekatere dodatne pogoje za ustrezno debato.

Trditve vrednot

Te trditve zadevajo inherentno vrednost nečesa ali, če bolje izrazimo idejo, zadevajo presojo o moralni ali estetski vrednosti dogodka, situacije ali dejstva, ki ga je treba opredeliti v skladu s tem, kar se na splošno verjame, da je prav oz. narobe, dobro ali

slabo, prijetno ali neprijetno. »TZP (=Ta zbor podpira) splav kot neodtujljivo pravico žensk« je primer trditve vrednot, saj mora zagovorniška stran med debato zagovarjati argumente, ki kažejo, da obstajajo človeške, družbene ali moralne vrednote, ki podpirajo trditev, kot je pravica do razpolaganja z lastnim življenjem in telesom ter pravica do odločitve o rojstvu ali nerojstvu otroka. Ta stran bi morala biti sposobna prepričati sodnika_co(-e_ce) o tem, kako pomembne so te pravice in kako so v današnjem svetu in sodobnih družbah nujno potrebne. Nasprotno bi morala negacija predložiti argumente, ki kažejo, da obstajajo druge vrednote, ki jih mora sodnik_ca(-i_ce) skrbno upoštevati, kot so pravice nerojenega otroka. Uberejo lahko tudi drugačno pot, kot recimo izpostavljanje posledic, ki bi jih lahko povzročilo sprejetje trditve na številne druge podobne vrednote in s tem na družbo in ljudi. Kot je razvidno iz navedenega primera, se na splošno domneva, da ima trditev vrednot predmet razprave (v tem primeru splav kot pravica) in ocenjevalni izraz, povezan s tem objektom (neodtujljiv). Obstajajo tudi druge formule za to tipologijo, med njimi pa sta najpogostejši primerjave stvari (ali ljudstva, vrednote, vedenje ...), ki se pogosto dojemajo kot nasprotne (npr.: »TZ ima raje Odisejo kot Iliado«), ali dati sodbo o nečem (ali osebi, vrednoti, vedenju ...), kar je izraženo kot absolutno (npr.: »TZV, da je bila vojna proti Iraku zla«).

Planska debatna trditev

Te trditve zadevajo nekaj, kar bi bilo treba narediti, običajno v določeni situaciji.

»TZB (=Ta zbor bi) želel, da Ukrajina postane država članica Evropske unije« je primer planske trditve, saj zagovorniška stran ne sme razpravljati le o nečem, kar bi bilo treba storiti (tj. politiki, v tem primeru, da bi morala Ukrajina vstopiti v Evropsko unijo kot država članica) in o razlogih za to politično izbiro (tj. navajanje argumentov o pomembnosti širitve Evropske unije na Zahod v gospodarske ali vojaške namene); vendar mora biti tudi sposobna predstavljati sodobno realistično situacijo, v kateri naj bi bili postavljeni pred to izbiro in razlogi zanjo (tj. trditi, da obstaja resnična in konkretna nevarnost, da bo Rusija razširila svoj vpliv na vzhod Evrope).

To pomeni, da mora zagovorniška stran pred debato o planski trditvi opredeliti okvir predloga in jasno navesti, kateri velik problem (problem, vprašanje; vsaj eno) se reši s pritrdilnim odgovorom na trditev. Negacija ima drugačna bremena in praviloma mora braniti status quo (=kako stvari izgledajo in delujejo zdaj, v realnem svetu: v našem primeru da Ukrajina ne sme postati članica Evropske unije), četudi lahko včasih izberejo tudi drugo pot: na primer negacija bi se lahko strinjala (delno ali v celoti) s predpostavko zagovornikov, torej z okvirom in težavami, ki jih opisujejo, vendar bi lahko nasprotovala rešitvam, ki jih ponujajo, in predlagala drugačne rešitve in predlagala drugačne, ter dokazala, da je treba dati prednost njihovim. V primeru te trditve bi se negacija lahko strinjala z zagovorniki o nevarnostih, ki jih povzroča širitev Rusije na vzhod Evrope, in o nujnosti močnejših gospodarskih paktov z

Ukrajino, vendar bi lahko trdila, da bo vstop Ukrajine v Evropsko unijo povzročil težko bitko za energijo, ki bo Evropski uniji prinesla več slabega kot dobrega. Negacijska stran bi morala tako vedno pokazati, da politika, ki jo načrtuje zagovorniška stran, ni pravilna, ali da ni izvedljiva, ali da bo povzročila več škode kot koristi, ali da je problem (problem, vprašanje), ki ga postavljajo zagovorniki, napačen oz. ni tako pomemben, da bi povzročil tako velike spremembe na številnih področjih, kot so politično, vojaško, gospodarsko in strateško. Zagovorniška stran ima tudi drugo breme, saj mora predlagati načrt, ki je kratka, a jasna in logična razlaga, kako bi ekipa predlog v trditvi izvedla. Načrt mora biti strogo vezan na okvir in natančno začrtano problematiko ter predstavlja enega temeljnih korakov debate, saj mora biti nekakšna izjava o nameri, v kateri je treba razložiti nekaj osnovnih postopkov. Načrt bi moral na primer predvideti, ali je treba narediti še kaj vmesnih korakov, preden dosežemo cilj trditve, ali bi se morali ukvarjati z največjimi težavami, ki jih povzročajo spremembe, ki jih zahteva trditev, ali pa bi moral upoštevati in predvideti, koliko časa je potrebne za pridobitev teh sprememb. V zvezi z našo trditvijo bi moral načrt zagovornikov upoštevati na primer korake, potrebne za to, da Ukrajina postane država članica Evropske unije v skladu z Ustavo Evropske unije, ali kako bi pridobili soglasje držav članic glede vstopa Ukrajine v Evropsko unijo in tako naprej. Izpodbijanje načrta zagovorniške strani in njegovo zavrnitev (popolnoma ali delno) s prikazom njegove nedoslednosti ali njegovih šibkih točk je eno od glavnih bremen negacijske strani.

Podana razlaga klasifikacije trditev je kratka in omejena na bistvene točke. Res pa bi zdaj moralo biti vsem jasno, kar je bilo napisano prej, namreč, da je precej težko razpravljati o trditvi, ki v celoti pripada samo eni tipologiji, saj so na splošno vrednote vpletene tudi v trditve dejstev in v planske debatne trditve.

Analiza debatne trditve in zgradbe debatnega predmeta

Na kratko smo obravnavali osnovne pojme o strukturi in vrstah debatnih trditev. Zdaj lahko preidemo na drugo pomembno vprašanje, in sicer: kako začeti delati s trditvijo in kako debati dati pravilno strukturo.

Odličen način za začetek priprave je, da razmislite, zakaj je bila trditev sploh izbrana. Večina trditev se ne pojavi kar naenkrat, temveč je povezana z neko temo, o kateri se razpravlja v družbi.

Kaj se zadnje čase dogaja po svetu? Če spremljate novice, bi morali biti seznanjeni_e z vsemi pomembnimi sodobnimi vprašanji. Čeprav se morda iz vaše perspektive, okrepljene z algoritmi družbenih medijev, so težave le redko enostranske. Spremljanje kakovostnih neodvisnih medijev in pridobivanje informacij iz različnih virov vam lahko pomaga razumeti stališče različnih zainteresiranih strani

do obravnavane teme. Če se boste navdihnili z argumenti iz resničnega sveta, bo vaš proces oblikovanja debatnega predmeta lažji.

Razmislimo o naslednji trditvi: »TZ bi do leta 2030 v Evropski uniji prodajal samo vozila z električnimi motorji«. Glede na prej razložene vrste debatnih trditev lahko te razvrstimo kot plansko debatno trditev, zdaj pa moramo zgraditi predmet, se pravi zgraditi celotno strukturo, ki bo podpirala našo interpretacijo trditve, vključno z vrednotami, načrtom, argumenti in karkoli drugega še potrebujemo. Prva stvar, ki jo je treba storiti, je ustvariti okvir: lahko bi se sklicevali na okolje, onesnaženje, podnebne spremembe, dvig temperatur. Ti premisleki, če so dobro izraženi, lahko tvorijo okvir zagovorniške strani: namen je prepričati sodnika_co(-e_ce), da se je treba soočiti z ogromnimi težavami in da bi lahko bil odgovor »da« na dano trditev dobra rešitev, četudi le delna. Nato je treba določiti nekaj pomembnih, ključnih besed v trditvi. To je naloga, ki jo mora opraviti zagovorniška stran (negacijska stran lahko seveda zavrne podane definicije; v tem primeru bodo povedali ne samo druge definicije, ampak bodo razložili tudi zakaj zagovorniške niso sprejemljive). Definicije morajo biti diskutabilne: to pomeni, da morajo biti dovolj široke, da jih negacija lahko sprejme in uspešno debatira s tem da jih upošteva. Vendar se je vedno treba izogibati definicijski debati. V primeru naših trditev sta besedi, ki ju je treba absolutno opredeliti, »vozila« (bomo vključiti tovornjake in podobna prevozna sredstva?) in »električni motor« (bomo vključili hibride?). Obstaja veliko načinov, kako pristopiti k trditvi, da ustvarite predmet, da poiščete prave vrednote, ustvarite najboljše argumente, da si zamislite najučinkovitejše zavrnitve. V naslednjih nekaj vrsticah jih bomo na kratko našteali nekaj.

Metoda iskanja ključnih besed

Ko podamo definicijo najpomembnejših besed, prisotnih v debatni trditvi, le-to s tem interpretiramo. Vključevanje ali ne vključevanje hibridov v definicijo »električnih motorjev« implicira interpretacijo debatne trditve in s tem drugačen pristop k debati, saj morajo biti argumenti različni glede na našo izbiro; enako bi se zgodilo, če razmišljamo o definiciji besede »vozila«. Zato lahko razpravo o definiciji ključnih besed nadaljujemo z razmišljanjem o argumentih v prid ali proti debatni trditvi, zavrnitvah in seveda o najboljšem okviru, ki ga lahko izberemo. Ključne besede nam lahko pomagajo tudi pri iskanju dokazov za podporo ali nasprotovanje, pa tudi pri upoštevanju vprašanj, povezanih z vprašanjem, o katerem razpravljamo. To je dobra metoda za začetek priprave, saj je na splošno intuitiven način za pristop k razmišljanju o debatni trditvi.

Metoda deležnikov_ic

Deležniki_ce v razpravi so subjekti (ljudje, skupine ljudi, organizacije itd.), na katere debatna trditev vpliva. Na primer, ko govorimo o zahodnih sankcijah proti

nedemokratičnim državam, so lahko relevantne zainteresirane strani državljani_ke sankcionirane države, vladni_e uradniki_ce, oligarhi_nje, zahodni_e državljani_ke, tretje države itd.

Debatne trditve so le redko oblikovane tako, da vplivajo le na manjše število akterjev. Poskusite najti čim več zainteresiranih strani in uporabite svojo domišljijo in empatijo, da na različne načine opišete učinke trditve na njihova življenja.

Po premisleku o tem, katere zainteresirane strani so prizadete, lahko za svoj debatni predmet izberete eno od dveh poti. Prva se imenuje analiza deležnikov_c. V tem primeru so sami_e deležniki_ce vaši »argumenti« in eksplicitno opisujete vplive nanje. Drugi pristop je preprosto črpanje navdiha od zainteresiranih strani in uporaba tega za razvoj neodvisnih argumentov, ki gledajo na širšo sliko in na primer uporabljajo deležnike_ce le kot ilustracije.

Medtem ko ta pristop razmišljanja o ljudeh v skupinah nujno vodi v nekaj posploševanja, je bistveno priznati, da delitev na deležnike_ce ni nikoli absolutna, in se izogibati škodljivim stereotipom. Splošno pravilo, ko govorimo o določeni skupnosti ali manjšini, je, da si predstavljate člana_ico te skupine, ki je prisoten_na v sobi z vami in posluša vaš govor. Če menite, da bi se lahko počutil_a neprijetno, je treba vašo vsebino ali izvedbo govora prilagoditi.

Kaj bi se lahko zgodilo z avtomobilsko industrijo po vsej Evropi, če bi do leta 2030 prodajali samo vozila brez električnih motorjev? Kaj bi se zgodilo z zaposlenimi? Kako bi se odzvali na nove delovne standarde in priložnosti? Kdo bi podprl stroške potrebnega industrijskega prehoda? Koliko bi stal električni avto? Bolj ali manj kot danes stane avto? Bi za državljane_ke Evropske unije to pomenilo več koristi ali bodo oškodovani_e? Kako bi se odzvali_e na to spremembo? Vsa ta vprašanja vključujejo skupine ljudi, včasih tudi zelo velike. Ljudje, ki so na nek način povezani s trditvijo, pričakujejo ugodnosti/odškodnine ali imajo besedo pri zadevi, se imenujejo zainteresirane strani. Če še naprej odgovarjamo na ta vprašanja še naprej gradimo zagovorniški ali negacijski debatni predmet, ustvarjamo argumente v prid ali proti in si zamislimo zavrnitve, ki nasprotujejo argumentom. To metodo lahko uporabljajo tudi začetniki_ce, zlasti ko bodo učenci_ke debatirali_e o enostavnih in osnovnih debatnih trditvah; morda je nekoliko težje izvesti, ko moramo razpravljati o bolj zapletenih (kot je ta, ki ga uporabljamo kot primer).

Metoda analize splošnih vprašanj

Ta metoda ima klasičen izvor (teorija statusa) in je namenjena razjasnitvi narave in tipologije spora. Uporablja se, ko se pripravljamo na debato na vrednostno ali plansko trditve, s katero se težje soočimo in opredelimo. Najdemo lahko različne pristope k trditvi, ki se zgledujejo po starodavnih klasičnih teorijah in za vsakega od

njih so značilne nekatere posebnosti. Na splošno lahko rečemo, da je metoda splošnih vprašanj napredna metoda, ki je zelo uporabna za organizacijo ali reorganizacijo tega, kar smo že ugotovili o trditvi, za natančnejšo opredelitev predmetov raziskave, za bolj poglobljeno analizo teh predmetov in končno tudi za preverjanje naše linije. Če povzamemo zelo na kratko, ko uporabimo splošna vprašanja, postavimo nekaj vprašanj na eni strani o materialih, ki smo jih do zdaj našli, in na drugi strani o strukturi idej in argumentov, ki smo jih organizirali za debato. Ta vprašanja zadevajo na primer obstoj problema, ki ga je treba rešiti, pomembnost in vzroke tega problema (običajno se to imenuje »pomen«); ali prepoznavanje nekaterih strukturnih pomanjkljivosti v statusu quo (običajno se to imenuje »ustreznost«); ali če je problem rešljiv in če je načrt primeren za njegovo rešitev. Če upoštevamo naš primer, bi lahko bila vprašanja naslednja: »Ali obstaja stalen, velik problem, ki lahko prepriča Evropsko unijo, da preneha prodajati vozila brez električnih motorjev? Kaj je povzročilo težavo? Gre le za onesnaževanje in okolje ali pa gre tudi za politična, energetska in gospodarska vprašanja? Ali si je mogoče predstavljati, da bo Evropska unija v 8 letih spremenila vso svojo avtomobilsko industrijo? Kateri so vmesni koraki?«

Dodatni premisleki

Vrednote

Ko je govora o vrednotah si lahko predstavljate cilje, ki jih skušate doseči in ki jih na splošno lahko dojemamo kot »dobre«. Primeri tega so recimo svoboda, demokracija ali zdravje. V debatah boste pogosto ugotovili, da je vaša argumentacija povezana z več vrednotami – eksplicitno ali implicitno. In deluje tudi obratno; ko se pripravljate na debato lahko razmislite o nekaterih pogosto uporabljenih vrednotah in preverite, ali nanje kakor koli vpliva trditev. Če ugotovite da, opišite mehanizem in izpeljite svoje argumente iz tega.

Prav tako je lahko koristno razmisliti o nekaterih tipičnih spopadih med nasprotujočimi si vrednotami – zdravje proti svobodi, družbena varnost proti zasebnosti posameznika_ ce itd. Če menite, da so pomembne za debatno trditev, vam lahko pomaga pripraviti lastne argumente in predvideti, kakšna bo lahko reakcije nasprotne strani.

Izvedba v realnosti

Ta strategija je uporabna za praktične debatne trditve, ki se osredotočajo na učinke predloga v resničnem svetu in govorijo o tem, ali bi ga bilo treba izvesti, podpreti, obžalovati itd. Razmislite lahko o tem, ali in kako je bil predlog izveden v različnih državah ali mestih.

Če veste za take primere – kakšni so bili rezultati v primerjavi s preteklostjo ali z drugimi državami? Če želite to uporabiti kot podporo za svoj predmet, utemeljite,

zakaj je politika v dani trditvi glavno gonilo spremembe in ne zamenjajte korelacije z vzročno zvezo.

Če veste, da se politika še nikjer ne izvaja, kaj je razlog za to? Ali obstajajo kakšne praktične ovire, ki preprečujejo pravilno delovanje v resnici? Odgovori na ta vprašanja vam lahko pomagajo dobiti navdih za vaš predmet in ne obljubljeni preveč.

Vsebina druge strani

Da bi se pripravili na spopad z nasprotniki, bi bilo morda koristno uporabiti zgoraj omenjene tehnike, da razmislite tudi o drugi strani debatne trditve. To vam bo pomagalo, da se pripravite na zavrnitev nasprotne strani kasneje v debati in okrepite svoje argumente tako, da obravnavate morebitno zavrnitev, preden se pojavi.

Oblikovanje vašega predmeta

Potem ko na splošno razumete možno vsebino obeh strani debate, je treba bolj poglobljeno razmisliti o tehničnih podrobnostih debatne trditve in debate kot take. Čeprav je to ključnega pomena za zagovorniško stran, ki bo podala definicijo, okvir in model v debati, tudi negacijska stran ne bi smela prezreti tega dela, da vedo, kaj lahko pričakujejo, in poskrbijo, da bodo imeli pripravljeno argumentacijo za katero koli smer, ki jo zagovorniki določijo.

Kraj in čas

Prizadevati si morate, da bo vaš predmet veljaven v čim več scenarijih. Večji kot je obseg, močnejši bo. Vendar pa lahko manjši krajevni ali časovni obseg vašega predmeta včasih debati kot celoti zagotovi razumnejši okvir, ki bo obema stranema omogočil, da se osredotočita na glavna načela trditve in ne na robne primere.

Na primer, govoriti o legalizaciji posvojitve s strani istospolnih parov ni smiselno v kontekstu držav, kjer je homoseksualnost kaznovana s smrtno kaznijo. Zato se morate pogovoriti o razumnih mejah debatne trditve, preden se poglobite v izbiro posebnih argumentov za vaš predmet.

Načelne trditve - ključne besede

Načelne trditve, ki so nekakšna podmnožica vrednostnih, vas vodijo k vrednotenju določenega pojava. Običajno vsebujejo specifične ključne besede - nekaj je dobro ali slabo, nečemu bi morali nasprotovati ali to podpirati itd. Naloga debaterjev_k je, da tem abstraktnim besedam dajo jasen pomen. Kaj pomeni, da je nekaj dobro? Kakšni so pogoji, ki bi nas morali prepričati, da nekaj podpremo? Razjasnitev pomena teh besed vam bo pomagala določiti cilj, za katerega si boste prizadevali.

Planske debatne trditve – model

V primerjavi z načelnimi trditvami je treba dokazati, da planske trditve niso le načeloma resnične, temveč tudi, da delujejo v resničnem svetu. Zato je poleg predstavitve, zakaj je izvajanje predloga v trditvi dobra ideja, treba zagotoviti način, kako je to mogoče storiti - to se imenuje model.

Čeprav ni potrebno ali celo mogoče pripraviti natančnih tehničnih podrobnosti načrta, ima večina planskih trditev več kot en način, kako jih je mogoče uresničiti. Na primer za trditev »TZ, kot Evropska unija, bi sprejela Ukrajino kot državo članico«, imamo več velikih vprašanj, kot so časovni okvir ali pogoji pridružitve, ki vsi vplivajo na izvedljivost in rezultate izvedbe trditve.

Na podlagi možganske nevihte izberite način, ki vam najbolj ustreza, in podrobno razmislite o najpomembnejših vidikih modela. Glavni namen je da si vsak_a v debati lažje predstavlja, kako bo izgledal svet debate. Vendar bodite previdni in vedno ostanite realni pri svojih predlogih.

Raziskovanje za debato

Uvod

To poglavje nudi učiteljem_icam osnovne informacije, ki jih bodo potrebovali_e, da učence_ke naučijo raziskovanja za debate. Preden začnemo, je ključnega pomena razumeti elemente debate in argumenta. Uporabljamo okvir o »dobri« debati, ki ga je razvil Robert Branham:

»Če je debata »postopek, s katerim se izražajo, podpirajo, izpodbijajo in zagovarjajo mnenja«, izpolnitev teh pogojev posledično zahteva, da imajo argumenti sodelujočih določene lastnosti. Tako je prava debata odvisna od prisotnosti štirih značilnosti argumenta:

1. Razvoj, skozi katerega se uveljavljajo in podpirajo argumenti;
2. Spopad, skozi katerega se argumenti ustrezno srečajo in spopadejo;
3. Razširitev, s katero se argumenti branijo pred ovržbo; in
4. Perspektiva, skozi katero so posamezni argumenti povezani s širšim vprašanjem.«

To pove, kaj iščemo med raziskovanjem. Raziskava za debato je podobna raziskavi za kolegialni esej. Od učencev_k se ne pričakuje, da postanejo »mali_e strokovnjaki_nje« za neko temo. Glede na to, kdaj je tema zastavljena, se od njih

pričakuje, da so podkovani na obeh straneh ali pa zagovarjajo samo eno stran teme. Debatne raziskave spodbujajo širši interes in ne ozko strokovno znanje. Debata tudi spodbuja raziskovanje argumentov, predstavljenih v virih, kar pomeni da bodo učenci_ke verjetneje razčlenili vire, ki jih berejo, na podlagi strukture argumentacije, ki so jo predstavili avtorji_ice.

Debata je spodbuden način za raziskovanje novih idej. Učitelje_ice in učence_ke lahko spodbudi k poseganju po novih področjih literature in k razmišljanju, s katerim se sicer morda ne bi nikoli srečali_e. Skozi raziskovanje, ki je potrebno za pripravo na debato, lahko učenci_ke odkrijejo svet povsem novih idej. Dobro izvedena debata v razredu ustvarja ozračje za interaktivno učenje, kjer učenci_ke uporabijo svoje ideje, ki jih morajo tudi pojasniti.

Prvi pomislek pri ustvarjanju dobre debate je določitev teme. Ker je trditev temelj za vse argumente, ki sledijo, bo vznemirljiva tema navdušila vaše učence_ke in jih navdušila nad procesom debate. Velik del uspeha celotnega projekta temelji na tem, kako uspešno učencem_kam »prodate« vprašanje in format debate.

Če bodo vprašanja, ki jih debata odpira, vzbudila zanimanje učencev_k, potem bodo dovolj zainteresirani_e, da bo celoten proces uspel. Zato namenite nekaj časa, ko s svojimi učenci_kami razpravljate o bistvenih vprašanjih debate, da poskrbite da so učencem_kam res zanimiva.

Kako poučevati odkrivanje problema

Da se učenci_ke naučijo pristopiti k debati, mora biti učitelj_ica vešč_a odkrivanja vprašanj in problemov. Ljudje se običajno zavedajo lastnih mnenj o različnih polemikah in razlogov, zaradi katerih ta mnenja imajo, običajno pa ne poznajo argumentov in razlogov v podporo stališč, s katerimi se ne strinjajo. Ko učenci_ke postanejo debaterji_ke, morajo narediti ta dodaten korak, da prepoznajo različna vprašanja znotraj polemike. Temeljni vidik odkrivanja problematike je torej razumevanje argumentov, ki podpirajo nasprotne strani. Učenci_ke morajo preseči preprosto zagovarjanje svojega izbranega stališča in se morajo aktivno vključiti v razmišljanje o alternativnih perspektivah. To spodbuja globlje razumevanje zapletenosti teme.

Metode za odkrivanje raziskav

Obstaja več strategij, ki jih lahko učitelji_ce uporabijo za olajšanje učinkovitega odkrivanja težav.

Formalno gradivo: Analiza učnega gradiva, kot so učbeniki, predavanja in razprave v razredu, ki predstavljajo nasprotujoča si stališča, so lahko bogat vir potencialnih

težav. Spodbudite učence_ke, da se kritično odzovejo na predstavljene ideje, prepoznajo sporne točke in področja, kjer se pojavljajo različni pristopi.

Preučevanje polemik na (akademskem) področju: Vsaka akademska disciplina ima svoj delež nenehnih razprav in polemik. Učitelji_ce s strokovnim znanjem na svojem področju lahko vodijo učence_ke do teh ključnih področij spora. S preučevanjem argumentov uglednih učenjakov_inj, povezanih s takšnimi razpravami, lahko učenci_ke pridobijo dragocen vpogled v bistvena vprašanja, ki se pojavljajo v disciplini.

Možganska nevihta: Možganska nevihta ponuja dinamičen način za ustvarjanje izčrpnega seznama potencialnih težav. V majhnih skupinah učenci_ke prosto razpravljajo o temi in navedejo vse ideje, ki se porajajo. Kritiko določenih idej je treba odložiti do končne skupne diskusije. Cilj je spodbuditi prost pretok idej, tudi ko se zdi, da se pretok upočasnuje. Ko je sestavljen izčrpen seznam, lahko učenci_ke nato analizirajo in kategorizirajo ideje ter identificirajo tiste, ki predstavljajo najpomembnejše in neizogibne argumente v temi debate.

Miselni eksperimenti: Miselni eksperimenti ponujajo edinstven pristop k odkrivanju težav. Če si učenci_ke predstavljajo hipotetične scenarije, lahko s tem učitelji_ce razkrijejo temeljne predpostavke in možne posledice, povezane s temo debate. Na primer, zamislite si svet, kjer bi živali lahko komunicirale z ljudmi. Bi to zahtevalo temeljit premik v odnosu med vrstama? Ta vrsta fantastičnega scenarija lahko razkrije ključna vprašanja v zvezi s pravicami živali, komunikacijo in interakcijo med vrstami. Planske debatne trditve močno temeljijo na miselnih eksperimentih za raziskovanje morebitnih razvejanosti predlaganih politik. Predstavljajte si program, ki je znatno povečal davke na dohodek premožnih državljanov_k. Kakšne gospodarske in socialne posledice lahko sledijo? Če se učenci_ke spopadejo s temi hipotetičnimi scenariji, jih lahko učitelji_ce vodijo k odkrivanju osrednjih argumentov v planski debati.

Z uporabo kombinacije teh metod lahko učitelji_ce učence_ke opremijo z orodji, ki so potrebna za učinkovito prepoznavanje in analizo ključnih vprašanj znotraj katere koli teme debate.

Ustvarjanje debatnih tem

Preprost način za razvoj tem za debato je, da razredu sodeluje pri ustvarjanju in izbiri teme. Takšne debate bodo veliko bolj produktivne. To ne pomeni opuščanja tem s katerimi se trenutno ubadate v učilnici, saj lahko učence_ke vodite, da svoje teme osredotočijo na vprašanja, povezana s trenutno snovjo. Učencem_kam lahko daste domačo nalogo, da zapišejo tri predmetna področja, o katerih bi radi_e izvedeli_e več ali se jim radi_e poglobljeno posvetili_e. Morda imate krajšo možgansko nevihto,

kjer vaš razred v določeno količini časa izmenjuje ideje in nato izbere vznemirljive ideje iz tega procesa. Predlagamo, da spodbujate svoje učence_ke, da poiščejo področja, ki jih ne poznajo – spodbudite jih, naj tvegajo in se naučijo novih stvari, namesto da predelujejo znano, »prežvečeno« snov. Če učence_ke vključite tako, da izberejo področja, ki jih zanimajo, boste zagotovili njihovo vključenost in olajšali svoje delo pri poučevanju.

Ko je tema določena, vodite svoje učence_ke skozi snov z analizo tem, za katere pričakujete, da se bodo pojavile v debati. Učitelji_ce lahko učencem_kam pomagajo odkriti elemente vprašanja, ki bi jih sicer lahko spregledali. Predstaviti boste koncepte in glavne avtorje_ice, ki pišejo o izbrani polemiki. Če naj učenci_ke predstavljajo določeno perspektivo, jih prosite, naj preberejo časopis iz tiste ideologije ali države. Morda se boste želeli pogovarjati o izrazih, ki jih učenci_ke morda ne poznajo. Eden najlažjih načinov za to je, da razredu ali debaterjem_kam priskrbite osnovni članek, ki oriše, kaj je na kocki v kateri koli debati. To vam ponuja tudi priložnost, da razpravo usmerite k temam v razredu.

Postavljanje učencev_k kot odločevalcev_k v svetu lahko pomaga ustvariti nova razumevanja. Če se učenci_ke počutijo vpletene in navdušene nad temo razprave, vas bodo nagradili_e z močnimi izidi lastne intelektualne rasti, ki bodo sprožili dialektični odnos – učno izkušnjo bodo izstrelili izven vaših učnih načrtov v nekaj drugega. Zato jim ne smete samo posredovati informacij, temveč jim tudi omogočiti, da svoje perspektive in poglede delijo z razredom. Ta proces odkrivanja je ključnega pomena za uspeh vaših debat.

Uporaba metode koncept-deležnik_ca

Zdaj ste verjetno že ugotovili, da nasveti v tem poglavju ne dajejo prednosti takojšnjemu izletu v knjižnico ali brskanju po internetu. Raziskovanje za debato se osredotoča na razjasnitev vprašanj, ki si jih želimo zastaviti v debati, preden se lotimo raziskave. Zadnji in najpomembnejši korak pri analizi teme in iskanju ustreznega vprašanja se imenuje metoda koncepta-deležnika_ce.

Metoda koncept-deležnik_ca je strateški pristop, ki se uporablja za analizo vprašanja z upoštevanjem različnih skupin (deležnikov_c), na katere zadeva zadeva, opredeljenih z osrednjo temo (konceptom). Ta metoda je še posebej dragocena pri raziskovanju in razvoju argumentov, saj vam pomaga:

Prepoznati različne perspektive: Če se osredotočite na zainteresirane strani, pridobite širše razumevanje vprašanja z upoštevanjem, kako vpliva na različne skupine. To lahko razkrije vaše mrtve kote in morebitne posledice, ki se vam sicer ne bi takoj zdele očitne.

Razviti dobro zaokrožene argumente: Analiza interesov deležnikov_c vam omogoča, da prepoznate potencialne argumente za in proti svojemu stališču. To vam pomaga predvideti protiargumente in oblikovati močnejše zavrnitve.

Tukaj je opisano, kako za debato uporabiti metodo koncept-deležnik_ca:

1. korak: Opredelite temeljne koncepte

Začnite tako, da jasno začrtate osrednjo temo debate. Je to politika (npr. obvezen plačan starševski dopust), tehnologija (npr. samovozeči avtomobili) ali družbeno vprašanje (npr. standardizirano testiranje v šolah)? Katera vprašanja so v igri: svoboda, enakost, pravičnost? Katere discipline so vključene: Ekonomija? Okolje? Zakon?

2. korak: Razmislite o zainteresiranih straneh

Ko imate osrednji koncept, razmislite o vseh skupinah, na katere bi to lahko vplivalo, tako neposredno kot posredno. Zainteresirane strani so lahko:

Posamezniki_ce (npr. učenci_ke, starši, učitelji_ce)

Skupine (npr. okoljske skupine, sindikati)

Organizacije (npr. podjetja, vladne agencije)

Razširite svojo vizijo zainteresiranih strani izven tistih, ki vam takoj padejo na pamet: Ljudje, ki živijo v drugih državah? Ljudje iz manjšinskih okolij? Prihodnje generacije?

3. korak: Analizirajte interese deležnikov_c

Za vsakega_o deležnika_co razmislite o njihovem potencialnem stališču o temi debate. Kako bi to lahko vplivalo nanje? Kakšne so njihove skrbi in prioritete?

Vzemimo za primer debatno trditev »TZ bi uvedel univerzalni temeljni dohodek (UTD)«.

Zainteresirane strani: državljani_ke delavskega razreda, brezposelni_e posamezniki_ce, upokojenci_ke, podjetja, vladne agencije, davkoplačevalci_ke.

4. korak: Razvijte argumente

Z analizo interesov deležnikov_c lahko prepoznate potencialne argumente za in proti osrednjemu konceptu.

Primer (UTD debata):

Argumenti za UTD: večja ekonomska varnost državljanov_k, potencialni zagon gospodarstva, saj ljudje porabijo več, zmanjšana revščina. (Zainteresirane strani: delavski razred, brezposelni_e)

Argumenti proti UTD: odvrčanje od dela, povečanje državne porabe, morebitno zvišanje davkov. (Zainteresirane strani: podjetja, davkoplačevalci_ke)

Prednosti metode koncept-deležnik_ca za debato vključujejo naslednje:

Celovitost: Spodbuja dobro zaokroženo razumevanje vprašanja z upoštevanjem več perspektiv.

Močnejši argumenti: s predvidevanjem pomislekov zainteresiranih strani lahko razvijete močnejše argumente in učinkoviteje obravnavate morebitne protiargumente.

Skrite težave: Pomaga vam lahko odkriti skrite posledice in morebitne rešitve, ki morda niso takoj očitne.

Raziskovanje

Veliko učencev_k ima sicer že izkušnje z raziskovalnimi nalogami, vendar bo priprava na debato zanje nova izkušnja. Najbolj očitna razlika je v tem, da za razliko od tradicionalnih raziskovalnih projektov, kjer si učenec_ka prizadeva zgraditi argument in zbrati informacije, ki ta argument podpirajo, in se izogiba nasprotnim dokazom, proces debatnega raziskovanja spodbuja nekakšen celosten pristop, kjer morajo biti pozorni na kritike njihove argumentacije, ker se bodo morali nanje verjetno tudi odzvati. Če to združite z običajnim strahom pred raziskovanjem, boste pogosto ugotovili, da učence_ke bolj skrbi raziskovalni proces kot debata sama. Ta razdelek ponuja načine, kako jih lahko pomirite in usmerite njihova raziskovalna prizadevanja.

Debatne raziskave se razlikujejo od tradicionalnih projektov. V debatah morajo učenci_ke upoštevati nasprotna stališča, da pripravijo učinkovite protiargumente. Omejeno raziskovalno gradivo je lahko koristna strategija za uvajanje učencev_k v debatno raziskavo. Z zagotavljanjem omejenega nabora virov lahko učitelji_ce vodijo debate in zagotovijo osredotočeno raziskovanje v omejenem časovnem okviru. Premislite na primer, da bi priskrbeli samo nabor člankov iz Wikipedije ali 3-4 časopisne članke.

Uspešna raziskava se začne z učinkovito identifikacijo ključnih besed in raziskovalnimi vprašanji. Ključne besede so izrazi, ki se uporabljajo za iskanje informacij v zbirkah podatkov. Tudi iskalnik je zbirka podatkov. Dobro razvit seznam ključnih besed učencem_kam omogoča učinkovito iskanje ustreznih virov. Za raziskovalna vprašanja lahko uporabite vsa vprašanja, ki izhajajo iz zgornje analize koncepta in deležnikov_c.

Iskanje in interpretacija vašega gradiva

Uvodni članki so močna podlaga za raziskovanje. Ti članki ponujajo osnovne informacije in učencem_kam pomagajo razviti osnovno razumevanje teme debate. Najdete jih v klasičnih enciklopedijah, učbenikih ali prek Wikipedije.

Celostno branje je ključnega pomena za debaterje_ke. Vključuje natančno analizo argumentov z vseh vidikov, prepoznavanje ključnih točk in ovrednotenje podpornih dokazov (citati, statistika itd.) za morebitno uporabo v razpravi. Prepričajte se, da učenci_ke razumejo Branhamov argumentacijski okvir, da bodo imeli_e izhodišče, na katerega bodo lahko obesili_e svoje raziskave. Za raziskovalna vprašanja razmislite o naslednjem seznamu, ki ga lahko uporabite za vsak članek.

O čem govori izbrano gradivo (časopisni članek/knjiga/video/podcast)?

Kaj vas je spodbudilo, da ste se odločili za ta material?

Kaj hoče(-jo) avtor_ica(ji_ice) dokazati? (Kakšna so bremena?)

Na kratko razložite glavne predpostavke, argumente in ideje iz izbranega gradiva.

Kaj menite, da se je najpomembneje naučiti iz vašega gradiva? Pojasnite, kako mislite, da vam bo koristilo?

Kakšna je argumentacija gradiva? Ali je lahko ali težko razumljivo, ali je jasno strukturirano, ali so jasno navedene predpostavke, ali so razlage aktualne ...?

Zakaj je tema aktualna? Kakšen je značaj teme - ali gre predvsem za notranjepolitična vprašanja, gospodarska, socialna, ženska, diplomatska, vojaška ...?

Kdo so najpomembnejši_e deležniki_ce in kako so prikazani_e?

Vrednotenje virov je bistveno. Učenci_ke morajo oceniti verodostojnost in potencialno pristranskost virov informacij. To vključuje preverjanje kvalifikacij avtorja_ice, datumov objave in ugleda vira. Ko se učenci_ke poglobijo, lahko prepoznajo zanimive tangente, ki jih je vredno raziskati. Spodbujanje učencev_k, da sledijo tem »raziskovalnim potem«, lahko vodi do razvoja edinstvenih argumentov.

Vendar je treba izvirnost še naprej ceniti. Učenci_ke se morajo počutiti sposobne predstaviti lastne utemeljene argumente, tudi če niso naleteli_e na podporne raziskave drugih. Alternativne oblike dokazov, kot so zgodovinski primeri ali umetniška dela, so tudi lahko močno orodje v debati.

Zaključek

Ključna spoznanja tega poglavja povzemamo takole:

Če želite najti temo za debato, dovolite razredu, da sodeluje pri ustvarjanju in izbiri. Vodite učence_ke, da svoje teme osredotočijo na vprašanja, povezana z njihovimi interesi. Opogumite jih, da raziskujejo tudi neznana področja.

Ko je tema določena, lahko učence_ke vodite skozi snov z analizo pričakovanih tem. Predstavite koncepte in glavne avtorje_ice, povezane s polemiko. Učencem_kam na primer zagotovite osnovni članek, ki opisuje razpravo. Omogočite jim, da delijo svoje perspektive in poglede z razredom.

Za razliko od tradicionalnih raziskovalnih projektov, debatno raziskovanje zahteva celovit pristop. Učenci_ke morajo upoštevati nasprotna stališča. Pustite jim, da raziskujejo kolikor želijo, vendar jih z raziskovanjem ne obremenjujte. Dajte jim priložnost, da raziščejo tudi druge vire dokazov, in jih naučite umetnosti »dovolj raziskovanja«.

Viri

Bell, Julian. *The Debating Book: everything you ever need to know about debating. Debating For Everyone*, 2020.

Branham, Robert James. *Debate and Critical Analysis: The Harmony of Conflict*. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 1991.

Freeley, Austin J., and Steinberg, David L. *Argumentation and Debate: Critical Thinking for Reasoned Decision Making*, 12th ed. Wadsworth Cengage Learning, 2009.

Snider, Alfred, and Maxwell Schnurer. *Many sides: Debate across the curriculum*. IDEA, 2002

Študije primerov debatnih predmetov

Ta zbor bi ukinil farmacevtske patente.

Definicije

Patenti so izključne lastniške pravice nad nematerialnimi deli človeške ustvarjalnosti. Patent je pravica, podeljena za izum: izdelek ali postopek, ki omogoča nov način dela ali ponuja novo tehnično rešitev problema.

Zakoni suverenih vlad opredeljujejo in podeljujejo patente. Patenti se lahko uporabljajo samo znotraj meja določenih držav po vložitvi in odobritvi vloge.

S podelitvijo patenta se pridobi izključna pravica (monopol) za izum, po kateri je lahko tretjim osebam prepovedano proizvajati, uporabljati, tržiti, prodajati ali uvažati predmet izuma.

Patentne pravice veljajo le omejen čas. Globalni standard je 20 let od datuma prijave.

Da bi bil izum (izdelek ali postopek) patentabilen, mora biti nov in inventiven, opisan na dovolj jasen in ponovljiv način ter veljati za industrijsko uporabnega.

- novost: ni treba, da je izum opisan v kakšnem prejšnjem delu.
- inventivna raven: izum se mora po mnenju strokovnjaka_inje razlikovati od stanja tehnike;
- zadosten opis: izum mora biti opisan tako, da ga je mogoče reproducirati;
- industrijska uporaba: izum je treba uporabiti v komercialnem okolju.

Skladnost s temi zahtevami se ugotavlja s primerjavo trditev prijavitelja_ice patenta s celotno objavljeno literaturo na tem področju, vključno s predhodno izdanimi patenti. Ta postopek zagotavlja, da nihče ne more uveljaviti patentnih pravic nad nečim, kar že obstaja.

Poleg tega izum ne sme kršiti javnega reda ali morale. V nasprotju z zgoraj navedenimi zahtevami se lahko etične omejitve za vsako državo razlikujejo (na primer, uporaba embrionalnih ali matičnih celic je prepovedana ali dovoljena s predpisi, značilnimi za vsako državo). Patenti na kemijsko-farmaceutskem področju se lahko nanašajo na novo blago (patent izdelka), nove načine priprave prej znanih izdelkov (procesni patent) ali celo tehnike uporabe teh izdelkov (patent uporabe).

Patent ne daje dovoljenja za izdelavo inovacije, temveč daje monopol nad njeno industrijsko uporabo. Ta ideja je še posebej očitna pri farmacevtskih izdelkih, ki za prodajo potrebujejo specializirano dovoljenje za promet (AIC) s strani ustreznih organov.

Imetnik_ca patenta po pridobitvi AIC lahko prodaja blago, sme pa tudi prepovedati komur koli drugemu, da to počne brez dovoljenja (na primer s pridobitvijo licence).

Kontekst

V Evropi *Direktiva 98/44CE* za varstvo biotehnoloških izumov določa pomembne omejitve patentabilnosti na etičnem področju, pri čemer prepoveduje patentiranje

postopkov za kloniranje ljudi in spreminjanje genetske identitete živali in ljudi, razen če te postopke pri živalih spremlja bistvena medicinsko korist za ljudi.

V svetovnem merilu predstavlja sporazum *TRIPS* (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights – Vidiki intelektualnih lastniških pravic povezani s trgovanjem) pomembno novost, saj združuje industrijsko lastnino in avtorske pravice v enem samem globalnem instrumentu; prvega je urejala Pariška, drugega pa Bernska konvencija. *TRIPS* so podpisali leta 1995; v skladu z njimi so se države v razvoju strinjale, da bodo postopoma izvajale minimalne ravni zaščite za različne izdelke, ki jih je mogoče patentirati, vključno s farmacevtskimi produkti.

Ta poteza je bila polna polemik. Povečana patentna zaščita je skupaj z vse večjo vrzeljo pri dostopu do patentiranih zdravil (zlasti zdravil za HIV) povzročila ogromne napetosti v svetovni patentni politiki in svetovnem zdravju.

Dostop do zdravil je eno od vprašanj, ki je v zadnjih letih zaradi sporazuma *TRIPS* postalo vse pomembnejše. Glavno vprašanje je, ali patentna zaščita v farmacevtskem sektorju negativno vpliva na distribucijo osnovnih zdravil prebivalstvu držav v razvoju.

Udeleženci_ke konference Svetovne trgovinske organizacije v Dohi novembra 2001 so sprejeli_e deklaracijo (Deklaracija iz Dohe), ki predlaga prožne rešitve, implicitne v sporazumu *TRIPS*, za učinkovit boj proti boleznim, kot so HIV/AIDS, tuberkuloza in malarija, ter zagotoviti oskrbo z glavnimi zdravili v državah v razvoju.

Države članice STO lahko na primer podelijo prisilne licence za proizvodnjo patentno zaščitenih zdravil v skladu s sporazumom *TRIPS*. Vendar pa je ta proizvodnja pogosto namenjena izključno za domač trg in ne izvoz.

Na predvečer šeste ministrske konference (Hong Kong, 13. – 18. december 2005) so se člani_ce STO dogovorile o spremembi sporazuma *TRIPS*. Sprememba je bila namenjena izboljšanju dostopa do zdravil za revne države. Novela je predvidela izdajo obveznih dovoljenj za proizvodnjo in izvoz patentiranih zdravil v državah z nezadostnimi proizvodnimi zmogljivostmi in javnozdravstvenimi težavami.

Poleg tega ustava Združenih držav določa izključne patente in časovno omejene lastniške pravice, podeljene izumiteljem_icam v zameno za njihovo objavo informacij o tem, kako načrtujejo in izdelujejo svoje izdelke. S tem iščejo zlato sredino med interesom izumiteljev_ic, da povečajo donosnost svoje naložbe, in zanimanji podjetji za razkritje dizajna izdelkov.

Težava

Vprašanje patentov, zlasti pri zdravilih, zahteva temeljito proučevanje alternativ.

Nesoglasja se osredotočajo na različne konceptualne in pragmatične pomisleke. Za začetek moramo primerjati potencialno spodbudo patentnega sistema za raziskave in inovacije s pravico do zdravja in dostopa do zdravil za tiste, ki jih potrebujejo. Najdemo lahko tudi pomisleke glede resničnega prispevka patentnega sistema k raziskavam in inovacijam.

Primerjava se nato osredotoči na primarne pravice deležnikov_c: pravice proizvajalcev_k – ekonomske in specifične – ter pravice potrošnikov_c – zdravstvene in univerzalne.

Zaradi daljšega obdobja, potrebnega za raziskave, in drage uporabljene tehnologije je farmacevtska dejavnost zelo draga. Poleg tega so farmacevtske raziskave in eksperimentalni postopki pogosto prepogumne v eksperimentiranju in povzročajo možne nenačrtovane posledice. Farmacevtske naložbe so zaradi teh razlogov še posebej drage in nevarne. Interese posojilodajalcev_k ščiti patentni sistem.

Ohranjanje intelektualne lastnine zdravil, ki poteka v obliki monopola proizvajalcev_l nad le-to za obdobje 20 let, pa je v nasprotju z interesi farmacevtskih končnih uporabnikov_c. Če je treba po eni strani ohranjati in spodbujati posebne gospodarske interese podjetij, da bi spodbudili raziskave in inovacije, je splošni interes za zdravje nesporno temeljna pravica.

Dostop do monopolnih zdravil je še posebej težaven v državah v razvoju in med populacijo z nizkimi dohodki. Na koncu, po preučitvi pojma »intelektualna lastnina«, bi moral pogovor zajemati naslednje teme:

Ali se patentni sistem dovolj odziva na človekovo pravico do zdravja?

Ali je patentni sistem potreben za farmacevtske raziskave in razvoj?

Argumenti za zagovorniško stran

Obstoječa patentna struktura povzroča visoke cene zdravil,

Dostop do zdravil, zlasti življenjsko pomembnih, je ključna sestavina pravice do zdravja. Pravica do najboljšega možnega zdravja je v ustavi Svetovne zdravstvene organizacije navedena kot »ena od temeljnih pravic vsakega človeka ne glede na raso, vero, politično prepričanje, ekonomsko stanje ali socialni status« (World Health Organisation, Ustava Svetovne zdravstvene organizacije, 22. julij 1946, začela veljati 7. aprila 1948). Obstoječa zakonodaja o farmacevtskih patentih in posledično visoka cena blaga dejansko onemogočata dostop do njih.

Iz dveh razlogov so fiksni stroški razvoja novega izdelka precej dragi. Razviti in izpopolniti novo zdravilo je precej drago. Poleg tega lahko raziskovalni koncepti med

postopkom ne uspejo in zato ne privedejo do uspešnega izdelka. Oba dejavnika prispevata k stroškom raziskav in razvoja (R&R) v višini približno 500 milijonov ameriških dolarjev za novo tržno zdravilo. Po drugi strani pa je začetek proizvodnje novega zdravila, ko je že ustvarjeno, poceni.

Zaradi tega neravnovesja fiksnih stroškov so farmacevtske inovacije v sistemu prostega trga nevzdržne: konkurenca med proizvajalci_kami bi hitro znižala ceno novega zdravila na njegove mejne stroške proizvodnje za dolgo časa, inovator_ka pa ne bi mogel_la povrniti stroška raziskav in razvoja.

Tradicionalni pristop k odpravljanju tega konkurenčnega tržnega neuspeha je nagrajevanje izumiteljev_ic s patenti, ki jim zagotavljajo izključno pravico do proizvodnje ali distribucije blaga.

Zaradi te tržne ekskluzivnosti je prodajna cena umetno visoka, kar vlagateljem_icam omogoča povrnitev naložbe s prodajo artiklov, po katerih je veliko povpraševanja, tudi po cenah, ki so znatno nad stroški proizvodnje.

Svetovna zaščita lastniških pravic, ki temelji na prispevkih farmacevtskih korporacij v tehnološko najbolj izpopolnjenih državah, je povzročila vrsto politik, ki so negativno vplivale na zdravje velikega dela človeštva. *TRIPS* imetnikom_cam patentov dovoljuje, da obdržijo monopol 20 let, vendar jim dodatni sporazumi omogočajo, da ga naredijo razširljivega (celo neuničljivega) in zavirajo razvoj generičnih zdravil.

Navajamo besedilo 7. člena sporazuma *TRIPS*, ki poudarja njegove cilje:

»Zaščita in uveljavljanje pravic intelektualne lastnine bi morala [v originalu bi tukaj morala biti druga oblika modalnega glagola, ki ima bolj direkten, obvezujoč pomen, toda uporabijo bolj odprto] prispevati k spodbujanju tehnoloških inovacij ter k prenosu in razširjanju tehnologije v obojestransko korist proizvajalcev_k in uporabnikov_c. tehnološkega znanja in na način, ki spodbuja družbeno in ekonomsko blaginjo ter ravnovesje pravic in obveznosti«.

Konkurenčni interesi so očitni iz besedila te uredbe, vendar je treba opozoriti, da so socialna blaginja in pravice vseh uporabnikov_ic postavljene na isto raven kot interesi proizvajalcev_k. Treba je razmisliti, ali je moralno primerno tehtati med interesi uporabnikov_ic (v našem primeru pacientov_k, tj. človekovo pravico do zdravja) in pravicami ustvarjalca_ke (za katere vemo, da jih predstavljajo pravice farmacevtskih podjetij do monopola prek patenta tj. gospodarska pravica).

Moralno vprašanje teh patentov je, da revnim prebivalcem_kam sveta omejujejo neposredno ali posredno prejetje pomembnih farmacevtskih izdelkov. Silvio Garattini, avtor nedavne knjige *Patenting Health: A Medicine Without a Market* (II

Mulino, Bologna 2022) (Patentiranje zdravja: Medicina brez trga), poudarja neustreznosti patentnega sistema v trenutnem kontekstu:

»Patentabilnost farmacevtskih izdelkov je bila sprejeta v Italiji leta 1978 in je delovala v tem okolju – okviru, v katerem se sprejemajo politične odločitve –, ker je zahtevala vzvode za ustvarjanje nacionalnega farmacevtskega raziskovanja in industrije. Vendar pa je, kot navaja ustava (glej 3. in 32. člen v zvezi s tem), zdravstveni patent dopusten takrat, ko to »zahteva« zdravje in ne trg, kar je sedaj v povsem drugačnem kontekstu. Medtem ko se je patent prej uporabljal za pospeševanje raziskav, podjetja zdaj vlagajo v novoustanovljena podjetja in ne v znanost: pridobivajo formulacije in tehnologije zlate teže ter prenašajo stroške na bolnika_co [...] Razmislite o zdravilu sofosbuvir, ki se uporablja za zdravljenje hepatitisa C. Pharmaset je za njegov razvoj porabil 200 milijonov dolarjev z veliko javno pomočjo. Gilead je kupil Pharmaset za 10 milijard, k čemur je moral dodati eno milijardo za razvoj. Cena zdravljenja je poskočila v nebo, zaradi končne cene v ZDA se hepatitisa C še vedno ne more pozdraviti. Za njem boleha 2,5 in 4,7 milijona posameznikov_c, uporaba zdravila pa je omejena tudi v Italiji. Indija je zavrnila patent in odobrila proizvodnjo generičnih primerkov za 500€ namesto 47.000€ na cikel.«

Filozof Thomas Pogge je študijo o visokih stroških patentiranih zdravil izpopolnil v svojem delu »Pharmaceutical Innovation: Must We Exclude the Poor?« (Farmacevtska inovacija: Ali moramo izključiti revne?) objavljenem v *World Poverty and Human Rights: Cosmopolitan Responsibilities and Reforms* (Cambridge 2008): »Gonilna ideja je, da mora veliko intelektualnih dosežkov plačati kdorkoli, kjer koli, in da je vsaka neplačana korist kraja, piratstvo, ponarejanje ali slabše. Tudi če je potovanje popolnoma brezplačno, nikomur ne pripada brezplačna vožnja, ne glede na to, kako zelo reven_na je potnik_ca ali koliko ta prevoz potrebuje. Izvajanje tega vodilnega načela z dodelitvijo monopolne moči oblikovanja cen znatno dvigne ceno izdelkov, ki vsebujejo komponente intelektualne lastnine, v primeru zdravil pogosto za 10- do 30-krat.«

Prebivalstvo nerazvitih držav trpi zaradi neenakega dostopa do zdravil v okviru patentnega režima. Ta neenakost je posledica sporazuma *TRIPS*, ki je odpravil raznolikost nacionalnih predpisov.

Lahko bi trdili, da so revne države to prostovoljno sprejele z odločitvijo, da se pridružijo STO, vendar se pri tem ne upošteva dejstva, da med pogajanjmi o *TRIPS* v mnogih od teh držav ni bilo potrebnega znanja, da bi v celoti razumele, kaj podpisujejo. Imele so tudi omejeno pogajalsko moč. Dejstvo je tudi, da sporazume STO pogosto odobrijo politične in gospodarske elite držav.

V tem kontekstu so načela mednarodnega prava uničujoča za blaginjo lokalnega prebivalstva: načelo *volenti non fit iniuria* (kdor se strinja, temu ni škode) ignorira neskladje med interesi prebivalstva in interesi političnih elit, medtem ko načelo

mednarodnega priznanja ljudi ali skupin, ki imajo dejansko oblast v državi, pomeni, da so nagrajene oblastne elite, ki jim je za dobrobit prebivalstva malo mar.

Med patentnim obdobjem se bo farmacevtski izdelek tržil po ali blizu monopolne cene za maksimiranje dobička, ki jo večinoma določa tržno povpraševanje v industrializiranih državah. Ko premožni_e posamezniki_ce potrebujejo zdravilo, se lahko njegova cena znatno dvigne nad proizvodne stroške, preden se znatne koristi zaradi povečanja pribitka (vrzel med prodajno ceno blaga in stroški njegove proizvodnje) nadomestijo z izgubami zaradi zmanjšanega obseg prodaje. Več kot 1000-odstotni pribitki pri patentiranih zdravilih niso redki. Razmislite o tajskem primeru: družba Sanofi-Aventis je na Tajskem prodala svoje zdravilo za srce in ožilje Plavix za 70 bahtov (2,20 ameriških dolarjev) na tableto.

Po podatkih WHO 30 % svetovnega prebivalstva nima rednega dostopa do trenutnih zdravil, pri čemer se ta odstotek dvigne na več kot 50 % v najrevnejših delih Afrike in Azije. (Svetovna zdravstvena organizacija (WHO), poročilo o strategiji zdravil, 2002-2003). Najšibkejše družbenoekonomske kategorije v teh skupnostih nesorazmerno trpijo zaradi pomanjkanja dostopa do obstoječih zdravljenj. (Victoria CG, Wagstaff A, Schellenberg JA, et al., Applying an equality lens to child health and mortality: more of the same is not enough, Lancet 2003; 362: 233-41)

Posledice tega neuspeha politike javnega zdravja na svetovno umrljivost so globoke: po eni raziskavi vsako leto po nepotrebnem umre več kot 10 milijonov otrok (skoraj v celoti v državah z nizkimi dohodki ali obubožanih v državah s srednjimi dohodki), zaradi bolezni, ki se jim je mogoče izogniti. Te bolezni so recimo driska, ošpice, malarija in vzroki, povezani s podhranjenostjo. (Brown RE (2003). Where and why do ten million children die each year? Lancet (361: 2226-34))

Medtem ko priznava, da strožje omejitve intelektualne lastnine spodbujajo farmacevtske inovacije, ki dolgoročno koristijo revnim, argument o pozitivnih rezultatih zanemarja dejstvo, da so do izteka patenta nekatera zdravila že izgubila večino svoje medicinske učinkovitosti.

Pomembneje in ključnega pomena je, da brez pristranskosti izberemo, kam usmeriti naša raziskovalna prizadevanja in naložbe, pri čemer preučimo vse možne rešitve za reševanje globalnih zdravstvenih izzivov, tudi onkraj sedanje tržno temelječe ekonomske paradigme.

Ob spoznanju, da je problem dostopa do zdravil globalno vprašanje socialne pravičnosti, in ob ugotovitvi, da je za izpolnitev pravice do zdravja potreben učinkovit dostop do osnovnih zdravil, ne moremo zanikati, da trenutna patentna disciplina omejuje dostop do zdravil.

Patenti silijo farmacevtska podjetja, da se osredotočijo izključno na bolezni, ki prizadenejo bogato prebivalstvo, pri čemer ignorirajo bolezni, ki prizadenejo prebivalstvo nerazvitih držav.

Ko so izumitelji nagrajeni s patentno zaščitnimi prihodki, bolezni, ki prizadenejo revne, ne glede na to, kako pogoste in hude so, niso privlačne tarče za farmacevtske raziskave in razvoj. To je zato, ker povpraševanje po takem zdravilu močno upade zaradi marž. Posledično je malo možnosti za ustvarjanje znatnega obsega prodaje in opazen razkorak med prodajno ceno zdravila in stroški njegove proizvodnje.

Poleg tega obstaja možnost, da se uspešno raziskovalno prizadevanje sooči z velikimi zahtevami, da je zdravljenje dostopno po nizki ceni ali celo brez stroškov, zaradi česar mora izumitelj_ica opustiti svojo naložbo v raziskave in razvoj, kar lahko povzroči izgubo.

Glede na ta potencial je večja verjetnost, da bodo biotehnoška in farmacevtska podjetja namenila več kapitala raziskavam manjših, a razširjenih motenj v bogatem svetu, kot sta izpadanje las in akne, namesto veliko hujše tuberkuloze. Problem 10/90 se nanaša na dejstvo, da je le 10 % vseh farmacevtskih raziskav osredotočenih na bolezni, ki predstavljajo 90 % GBD (Globalnega bremena bolezni) (Drugs for Neglected Diseases Working Group, Fatal Imbalance: The Crisis in Research and Development for Drugs for Neglected Diseases, MSF, september 2001). Po teh ugotovitvah so tako rekoč vse bolezni, ki prevladujejo v državah z nizkimi dohodki, »zanemarjene«, farmacevtska industrija pa ni vložila skoraj nič v raziskave in razvoj zdravil za te bolezni. Na primer, tropske bolezni so omenjene v komaj 1 % biomedicinskih raziskovalnih člankov (Lanjouw in Cockburn, 2001).

Kremer in Glennerster uporabljata številke Svetovnega foruma za medicinske raziskave iz leta 2002, ki kažejo, da se le 10 % od 70 milijard ameriških dolarjev letnih svetovnih naložb v javne in komercialne medicinske raziskave porabi za reševanje zdravstvenih in zdravstvenih težav, ki prizadenejo 90 % svetovnega prebivalstva.

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije obstajajo samo tri »zanemarjene« bolezni: afriška tripanosomoza, lišmanioza in Chagasova bolezen. (WHO-IFPMA Round Table, July 2001, Working paper on priority infectious illnesses requiring increased R&D).

Patrice Trouiller je preučil rezultate farmacevtskih raziskav in razvoja v zadnjih 25 letih ter trenutne vladne in korporativne pobude, katerih cilj je odpraviti neravnovesje v raziskavah in razvoju, zaradi katerega so bolezni, ki večinoma prizadenejo revni svet, v veliki meri zapostavljene. Podatke je zbiral z iskanjem po Medline in zbirkah podatkov ameriške agencije za hrano in zdravila ter Evropske agencije za vrednotenje zdravil, trenutne vladne in komercialne dejavnosti pa je ocenil s

pregledom nedavno objavljenih raziskav. Odkril je, da je bilo samo 16 od 1393 novih kemičnih entitet, izdanih med letoma 1975 in 1999, razvitih za tropske bolezni in tuberkulozo. (Drug development for neglected diseases: a deficient market and a public-health policy failure, »Lancet« 2002;359(9324):2188-94)

Tudi za bolezni, ki prizadenejo tako razvite države kot države v razvoju (kot je rak), zaradi značilnosti držav v razvoju blago, ustvarjeno za razvite trge, ni primerno. Države v razvoju imajo na primer neustrezno infrastrukturo in potrebujejo cepiva, ki se lahko uprejo motnjam v hlajenju v dobavnih verigah in imajo dolgo življenjsko dobo. Potrebujejo tudi blago, ki ne zahtevajo stalne prisotnosti zdravstvenih delavcev_k. Medtem ko ima Evropa 39 usposobljenih zdravnikov_c na 10.000 ljudi, ZDA pa 27, ima podsaharska Afrika samo enega (Svetovna banka, 2008).

Pri redkih boleznih je presenetljiva nezadostnost samih tržnih procesov pri spodbujanju farmacevtskega razvoja. To so bolezni, ki prizadenejo omejeno število ljudi. Bolezen se v Evropski uniji šteje za redko, če se v povprečju ne pojavi pri več kot 5 od 10.000 ljudi. Ker pa je že identificiranih več kot 7000 tovrstnih motenj, skupno število prizadetih oseb še zdaleč ni nepomembno.

Zaradi nizke razširjenosti redkih bolezni je potencialni trg za povezana zdravljenja nezadosten, da bi privabil farmacevtske korporacije k financiranju bistvenih raziskovalnih in razvojnih dejavnosti. Pomanjkanje gospodarskih spodbud ovira sam začetek raziskav, ki so posebej usmerjene v razvoj takih zdravil. Nobeno podjetje ne bi bilo pripravljeno prevzeti te naloge. Ni naključje, da se ta zdravila običajno imenujejo zdravila sirote.

»Ali lahko sprejmemo, da je pomanjkanje učinkovitih zdravil za bolezni, ki prizadenejo predvsem revne, preprosto žalostna, a neizogibna posledica globalnega tržnega gospodarstva? Ali pa gre za velik neuspeh v javnem zdravstvu in neuspeh pri usmerjanju gospodarskega razvoja v korist družbe?« Pravi E. Torreele, Oddelek za imunologijo, parazitologijo in ultrastrukturo, Univerza v Bruslju. »Nujna je preusmeritev prednostnih nalog pri razvoju zdravil in zdravstveni politiki. Farmacevtska industrija mora prispevati k tem prizadevanjem, vendar pa morajo nacionalne in mednarodne politike usmeriti svetovno gospodarstvo v reševanje resničnih zdravstvenih potreb družbe. To zahteva politično voljo, močno zavezanost dajanju prednosti zdravstvenim vidikom pred gospodarskimi interesi ter uveljavljanje predpisov in drugih mehanizmov za spodbujanje razvoja bistvenih zdravil.« (Drugs for neglected diseases: a failure of the market and a public health failure? TMIH, 6, številka 11, november 2001).

Patenti omejujejo pravico ljudi do dostopa do znanja

Lahko bi govorili o intrinzični pravici izumitelja_ice, da ureja uporabo svojih stvaritev, vendar to vzbuja velike pomisleke.

Argument obrambe intelektualne lastnine lahko izsledimo nazaj do filozofa Johna Locka.

Locke pravi da so ljudje, ki izdelujejo nekaj s komponentami, ki jih zakonito posedujejo, s tem, ko vložijo svoje delo, na koncu lastniki_ce rezultata in imajo pravico do veta na njegovo uporabo. Poleg tega je po Lockovi zamisli prisvajanje materiala upravičeno, če ga je dovolj za druge. Nihče si ne sme prisvojiti več od tistega, kar lahko resnično uporabi. Ko to navežemo na primer patentnega sistema, je treba podvomiti o vseh elementih teorije.

V primeru patentov je najprej treba upoštevati, koliko dela je potrebno za raziskave in razvoj zdravil. Večina (80 % glede na FDA) patentiranih zdravil je »jaz-tudi«. To je zdravilo, ki je strukturno zelo podobno že znanim zdravilom, le z manjšimi razlikami. Razvoj le-teh ne zahteva intenzivnega dela (v intelektualno ustvarjalnem smislu).

Ko Robert Nozick pravi: »Raziskovalec_ka medicine ne poslabšuje položaja drugih zato, ker bi jih prikrajšal_a za nekaj, kar je zasegel_la,« misli na Locka. »Drugi_e lahko zlahka dobijo enake sestavine, ki so jih vzeli_e; raziskovalčeva_čina prisvojitvev ali nakup kemikalij ni naredila dovolj redkih, da bi kršile klavzulo Locka«.

Vendar pa takšna logika ne pomeni, da ima raziskovalec_ka pravico veta nad uporabo primerljivih substanc drugih, ki so v njihovi zakoniti lasti, za ponovitev njegovega/njenega odkritja.

Nozickov argument po mnenju Poggeja nima »nobene podlage v njegovi teoriji. Da pridobitev ne poslabša pogojev drugih, je nujen, a ne zadosten pogoj za potrditev njegove veljavnosti. Na noben način ne razloži, kako lahko nekdo postane lastnik_ca žanra, ne pojasni, kako lahko nekdo pridobi pravico veta nad tem, kaj lahko drugi dosežejo z drugimi elementi, ki jih legitimno posedujejo.«

Poleg tega predpostavka, da raziskovalec_ka ne škoduje drugim, ni vedno pravilna: če zahteva ne samo vzorec zdravila, temveč celoten način zdravljenja, bi na koncu povzročil_a pomanjkanje in s tem kršil_a Lockovo klavzulo. (ne pušča dovolj odličnega in enakovrednega blaga drugim).

»Po Nozicku ima raziskovalec_ka to svobodo, saj ne škoduje drugim in ne povzroča pomanjkanja,« dodaja Pogge. Če to drži za raziskovalca_ko, ki ga/jo omenja Nozick (tisti, ki ustvarja samo zdravilo – vzorec, ki ga je ustvaril_a s svojimi lastniškimi sestavinami), je netočno za raziskovalca_ko, ki ustvari način zdravljenja. Slednji_a raziskovalec_ka škoduje drugim, ker jim odreka zmožnost odkrivanja zdravil, ne da bi jim bilo treba to neodvisno dokazati, in ustvarja pomanjkanje s tem, da zahteva

izključne pravice, da drugim omogoči dostop do določenih načinov uporabe kemikalij, ki jih imajo.«

Določene količine zdravila (vzorci) se lahko štejejo za izključno lastnino le če ta lastnina ne omejuje svobode drugih pri izdelavi zdravil iste vrste (če to znajo narediti). Kdor si izključno prisvoji določeno vrsto materiala, krši Lockovo klavzulo, ker ne pusti ustreznih in enako odličnih izdelkov drugim.

Poleg tega je kršeno Lockovo načelo brez odpadkov: ena komponenta patentnega sistema, ki bi lahko povzročila odpadke, je dejstvo, da v svoji trenutni obliki sistem od imetnikov_ic patentov ne zahteva, da komercializirajo svoje inovacije. Če nečesa ne uporabljajo tisti_e, ki so si to prilastili_e, medtem ko drugi_e to potrebujejo - in zdravila so primeri predmetov, ki jih včasih nujno potrebuje veliko število ljudi - se odpadki povečajo.

V skladu z argumentom distribucijske pravičnosti bi morali_e biti inovatorji_ke nagrajeni_e za družbeno korist. Ljudje, ki niso namenili časa ali denarja za ustvarjanje inovacije pod običajnimi tržnimi pogoji ne bi smeli tekmovati z ustvarjalcem_ko. Posledično bi morala korporacija izumiteljem_icam podeliti ekskluzivne pravice.

To je težava s farmacevtskimi patenti.

Prvič, postavlja se vprašanje, ali pravičnost ne zahteva tudi pravičnega dostopa do zdravil, ki ga otežuje delovanje patentnega sistema.

Druga sporna točka tukaj je, ali je razumno nagraditi inovatorje_ke s patenti, ki jim omogočajo, da izberejo, kdo lahko zakonito uporablja njihove stvaritve. Povedano drugače, ali predpostavka, da pravičnost zahteva nagrajevanje inovatorjev_k, pomeni, da je treba izumiteljem_icam podeliti izključne lastniške pravice nad njihovimi izumi? Hettinger pravilno poudarja, da temu ni tako.

»Napaka je združiti ustvarjeni predmet, ki osebo kvalificira za nagrado, s tem, kar bi ta nagrada morala biti. Lastniške pravice do razvite stvari niso edina možna nagrada, ki jo lahko dobijo. Nadomestilo, nagrade, priznanje, spoštovanje, priznanje, varnost, avtoriteta, prestiž in javna finančna pomoč so vse možnosti.« (E. Hettinger. Justifying Intellectual Property. Philosophy & Public Affairs 1989; 18: 41.)

Kaj pa pravičnost dodeljevanja lastniških pravic do ugotovitev raziskav in razvoja, ki jih večinoma financira država?

Težko je trditi, da bi morala ta naravna pravica dati prednost farmacevtskim podjetjem kot edinim prejemnikom_cam pravic intelektualne lastnine, glede na to, da so njihovi izdelki močno odvisni od temeljnih raziskav, opravljenih na univerzah in

javnih ustanovah, ki jih financirajo vlade in fundacije, ki uživajo davčne olajšave, da ne omenjamo širše zanašanje na okoliško družbeno strukturo in prejšnja stoletja človeškega intelektualnega prizadevanja.

V Združenih državah je na primer Nacionalni inštitut za zdravje (NIH), ki ga podpira zvezna vlada, pomemben dobrotnik farmacevtskega sektorja. Letos bo NIH porabil 23 milijard dolarjev za raziskave, druge javne organizacije pa prav tako vlagajo v raziskave, povezane z zdravjem. Večina teh raziskav neposredno koristi industriji. Po podatkih NIH so 55 % raziskovalnih pobud, ki so leta 1995 privedle do odkritja in razvoja petih najbolj prodajanih farmacevtskih izdelkov, izvedli_e raziskovalci_ke, katerih delo so sponzorirali_e davkopllačevalci_ke (National Institutes of Health. 2000. NIH Contributions to Pharmaceutical Development, citirano v: Public Citizen, 2002. America's Other Drug Problem: A Briefing Book on the Rx Drug Debate. Washington, DC. Public Citizen: 51.)

Druga težava pri utemeljevanju patentov za zdravila zaradi pravičnosti je, ali je sploh treba inovatorjem_kam dati pretirane ugodnosti. Številna farmacevtska podjetja z blagovnimi znamkami si neutrudno prizadevajo podaljšati obdobje zaščite svojih patentov in pogosto jim tudi uspe. Ta proces ovira proizvajalce_ke generičnih zdravil (izdelkov, enakovrednih zdravilom z blagovnimi znamkami, ki lahko vstopijo na trg po izteku patenta).

Javnost seveda plača dvakrat: potrošniki_ce morajo še naprej plačevati umetno visoke cene zdravil, poleg izdatkov pravnega sistema, ki ga podjetja uporabljajo za zamik konkurence.

Če povzamemo, tudi če bi takšna pravica do ohranitve inovacij obstajala, bi bilo nemogoče trditi, da je tako pomembna, da bi bilo treba za njeno spoštovanje omejiti pravico revnih do življenja. Farmacevtski patenti niso upravičeni s filozofijo, na kateri so zgrajeni, saj ta sistem ustvarja pomanjkanje in druge prikrajša za dobro. Najbolj očiten izziv je pojasniti, kako »mora izum fizične stvari inovatorju_ki zagotoviti lastniške pravice ne le na tem predmetu, temveč na vseh izdelkih te vrste.«

Nazadnje, v določenih okoliščinah raziskovalec_ka ni vložil_a dela, ki bi upravičil prisvajanje pravice do veta na rezultate, v mnogih primerih pa so naložbe v raziskave podprte z javnimi sredstvi.

Argumenti za negacijsko stran

Brez zaslužka, ki ga zagotavljajo patentni monopoli, bi se farmacevtske raziskave in razvoj ustavile, bolniki_ce pa bi bili_e prikrajšani_e za nova zdravljenja.

To je tako imenovani argument »spodbude za razvoj in inovacije«: brez patentov lahko konkurenca kopira izume. Posledično je treba ceno znižati, vlagatelj_ica pa

ima malo možnosti, da bi si povrnil_a vložek, kaj šele dobil_a dobiček. Posledično se zmanjša spodbuda za razvoj in inovacije. Potrebna je »posebna« spodbuda, da bi dovolj posameznikov_ic vlagalo v raziskave in razvoj.

Prva pomembna stvar, ki si jo morate zapomniti, je, da so farmacevtske raziskave in razvoj izjemno drage. Po eni dobro cenjeni raziskavi je povprečni strošek razvoja obetavne kemikalije v uspešen farmacevtski izdelek 802 milijona dolarjev. Ti stroški so razporejeni v daljšem časovnem obdobju: v povprečju traja 12,8 let za razvoj farmacevtskega izdelka od začetne sinteze nove kemične spojine do odobritve vlade za novo zdravilo, tako da je patent morda takrat, ko izdelki postanejo dostopni na trgu, že potekel.

Celotna letna naložba v farmacevtske raziskave in razvoj v Združenih državah presega 65 milijard dolarjev, kar močno presega porabo javnega denarja za medicinske znanstvene raziskave.

Zaradi visokih stroškov in negotovosti procesa razvoja zdravil morajo farmacevtska podjetja pridobiti velike donose od vsakega uspešnega zdravila, da nadomestijo neuspehe na poti.

Farmacevtska podjetja ne bi imela veliko motivacije za proizvodnjo novih zdravil, če ne bi imela zakonske pravice do finančnega donosa rezultatov svojih raziskav, družba pa bi izgubila nove in boljše terapije, ki bi jih ta podjetja odkrila.

Po mnenju odvetnika Petra Feldschreiberja so raziskave in razvoj zdravil »visoko tvegana naložba za farmacevtsko družbo.« Farmacevtski patentni sistem je bil razvit in se uporablja za pomoč korporacijam pri zaščiti njihovih naložb in povrnitvi stroškov odkrivanja, razvoja in trženja novih farmacevtskih izdelkov, s čimer spodbuja prihodnje raziskave in razvoj ter inovacije na področju zdravil.

Če ni patentne zaščite ali regulativnih ovir za posnemanje, bi konkurenca lahko porabila nekaj milijonov dolarjev za formulacijo izdelka, razvoj procesov in klinična preskušanja (običajno na 24 ljudeh), ki so potrebna za dokazovanje terapevtske enakovrednosti in konkurirajo podjetju, ki je imelo ogromne stroške odkritja in kliničnega testiranja.

Inovacijo kot tehnološki napredek je treba zavarovati pred »kopiranjem« z uporabo zakonodajno oblikovanih pravnih orodij. Patent za inovacije je eno najučinkovitejših orožij za to. V resnici je kopiranje (brez patenta) zakonito.

Preprosto varstvo, ki ga zagotavlja kaznivo dejanje nelojalne konkurence, kot ga opredeljuje člen 2598. civilnega zakonika, sicer predvideva izkazovanje učinkovitega konkurenčnega odnosa na trgu ali zmedo izdelkov, ki povzročata škodo konkurentu_ki

(za »kraj« strank). Vseeno tega ni vedno enostavno dokazati. Patenti in blagovne znamke nudijo veliko več zaščite.

Ker so bile tehnološke inovacije prepoznane kot kritična konkurenčna komponenta globalizacije trga, je njihova zaščita z edinstvenimi patenti postala zahteva, brez katere zahodne korporacije ne morejo delovati.

Koliko farmacevtskih raziskav in razvoja bi se sploh zgodilo, če bi bile patentne pravice oslABLJENE? Ali bi povečana stopnja raziskav in razvoja povzročila manj učinkovitih novih zdravil za zdravljenje bolezni? Ali bi izboljššan dostop do že obstoječih farmacevtskih izdelkov odtehtalo zmanjššan obseg raziskav in razvoja ter razvoj manj novih terapij?

Farmacevtski sektor je eno od področij, kjer standardna »teorija spodbud« patentov velja. Posledično je očitno, da bi odprava ali zmanjšanje patentne zaščite v tem sektorju drastično zmanjšala obseg raziskav in razvoja ter posledično dostopnost novih zdravil.

Zaostrovanje intelektualne lastnine spodbuja farmacevtske inovacije, kar dolgoročno koristi revnim. 20-letno čakanje, ki jim je naloženo, bo sicer ostalo nespremenjeno, vendar bo manjše od tistega, kar bi imeli revni, če bi se ohranila resničnost sveta pred *TRIPS*. Predpostavimo, da krepitev omejitev intelektualne lastnine povzroči 20-odstotno povečanje farmacevtskih inovacij. Če je tako, bodo v naslednjih 100 letih farmacevtske inovacije enake kot v prejšnjih 120 letih obdobja pred *TRIPS*. Kljub 20-letnemu čakanju bodo revni po 120 letih v boljšem stanju, kot bi bili pod režimom pred *TRIPS*.

Po mnenju Paula Herrlinga, profesorja znanosti o odkrivanju zdravil na Univerzi v Baslu in vodje korporativnih raziskav pri Novartis, so patentni monopoli ključni za spodbujanje inovacij in ne ovirajo dostopa do zdravil v nerazvitih državah. Poudarja, da večina zdravil s seznama osnovnih zdravil Svetovne zdravstvene organizacije že nima patenta. Poleg tega trdi, da imajo medicinske korporacije, kot je Novartis, programe donacij in da le redko poskušajo zasledovati patente, ki so kršeni v revnih državah.

Herrling trdi, da so pri vprašanih intelektualne lastnine v obubožanih državah farmacevtska podjetja pogosto prikazana negativno, medtem ko neprofitne organizacije raje zavzemajo moralne pozicije. »Pri vsakem_i, ki trdi da brani revne, za to trditev obstaja zelo močan psihološki razlog,« trdi.

Poleg tega ima patentna pokritost koristi na več ravneh. Izvajanje sporazuma *WTO-TRIPS* bo zagotovilo naslednje prednosti: (1) spodbujanje lokalnih raziskav o zdravilih, kar bi privedlo do novih zdravljenj, ki obravnavajo specifične zahteve posamezne države (na primer bolezni); (2) industrializirane države zagotavljajo da

so v državah v razvoju na voljo pomembna nova zdravila; in (3) vabljuje mednarodne naložbe v farmacevtsko dejavnost.

Patenti spodbujajo domače raziskave.

Pomanjkanje močne patentne zaščite ima lahko kratkoročne koristi, vendar bo dolgoročno negativno, saj tak sistem ne bo nikoli ustvaril zdravljenja, ki bi zadovoljilo edinstvenih zahtev vsake države.

Patent lahko podjetju pomaga uspevati tako, da izkoristi tržni potencial svojih idej. Patenti spodbujajo rast domače industrije, saj domačim podjetjem omogočajo iskanje tujih naložb in razvoj izdelkov za izvoz. Dobiček iz izkoriščanja patentov je mogoče ponovno vložiti v več raziskav in razvoja, kar spodbuja komercialno in industrijsko širitev.

Končno, mednarodne korporacije ne bi želele vlagati v razvoj zdravil, ki koristijo le majhnemu številu posameznikov_c, kot so tisti_e, ki trpijo zaradi »bolezni sirot«, kot sta Lou Gehrigova bolezen ali Tourettov sindrom. »Bolezen sirota« prizadene le približno 200.000 posameznikov v Združenih državah, kar podjetja vidijo kot omejen trg glede na količino raziskav, potrebnih za ustvarjanje zdravil zanje. Vlada ZDA je za spodbujanje razvoja teh zdravil sprejela zakon o zdravilih sirotah, ki podjetjem zagotavlja sedem let komercialne ekskluzivnosti za zdravljenje nekaterih redkih bolezni. Ceno zdravila sirote, tako kot zdravila, zaščitene s patentom, je mogoče določiti kadar koli v celotnem sedemletnem obdobju, ker ni konkurence ali regulativnih omejitev.

Predstavljamo pravni primer iz Indije, ki dokazuje pomen patentne zaščite.

Od leta 2005 je Indija izdajala patente za zdravila, da bi se držala sporazuma TRIPS Svetovne trgovinske organizacije.

»Sporazum TRIPS zagotavlja veliko mero svobode,« pravi dr. Joel Lexchin s šole za zdravstveno politiko in upravljanje Univerze York v Torontu, Ontario. »V skladu z indijsko patentno zakonodajo mora za pridobitev patenta za novo različico kemikalije dokazati pomembno novo terapevtsko korist. To je bilo dejansko bistvo pravnega primera.«

Pravni argument se je vrtel okoli tega, ali je lažje absorbirana oblika Novartisovega donosnega zdravila proti raku Gleevec (imatinib mezilat), v nekaterih državah znana kot Glivec, dovolj pomemben napredek v primerjavi s prvotno molekulo, da bi jo lahko imenovali nov izum. Indijsko vrhovno sodišče je sklenilo, da ni, in se sklicevalo na določbo patentne zakonodaje države, ki zahteva, da so nove kopije obstoječih

zdravil učinkovitejše pri pridobivanju zaščite. Kritiki_čarke trdijo, da je indijska zakonodaja preveč toga in ni v skladu s preostalim svetom.

»To je patentna zakonodaja, ki je popolnoma prilagojena zahtevam generičnih podjetij in jim omogoča, da kar najhitreje posnemajo raziskave drugih ljudi,« pravi Paul Herrling, predsednik upravnega odbora Novartisovega inštituta za tropske bolezni v Singapurju. »Indijska generična podjetja ali 'industrija kopiranja', kot jih imenujem, zaslužijo s podvajanjem avtorsko zaščitene izdelkov in njihovo prodajo po vsem svetu. Nato jih prodajo za nižjo ceno, bodisi v Indiji ali v drugih državah s šibko patentno zaščito«.

Patentni monopol je koristen monopol za znanje in malim podjetjem omogoča, da ostanejo neodvisna.

To je tako imenovani argument »spodbude za razkritje«, ki navaja, da patentni sistem spodbuja inovatorje_ke, da objavijo svoje inovacije, namesto da jih skrivajo.

Farmacevtski patenti omogočajo razširjanje znanja, saj razkrivajo, kako se inovacija izvaja, in lahko delujejo kot vzpodbuda za konkurenco. Posledično je patent postal ena od primarnih difuzijskih platform za tehnološko rast.

Eden od predpogojev za patentabilnost je, da prijavitelj_ica dovolj podrobno razkrije izum v obrazcih za prijavo. Patentni sistem tako razširja tehnološke informacije, kar omogoča tehnološki napredek in posledično gospodarsko rast.

Vsebina inovacije z objavo patentne prijave po 18-mesečnem obdobju tajnosti postane dediščina skupnosti in tako postane izhodišče za ustvarjanje dodatnih idej.

Patenti spodbujajo izmenjavo znanja tako, da zahtevajo javno objavo podrobnosti o patentirani inovaciji v zameno za izključno pravico do uporabe izuma. Zahteve patentnega sistema glede razkritja temeljijo na predpostavki, da »znanstvena in tehnična odprtost pomagata rasti družbe bolj kot zaupnost in tajnost.« Patenti zmanjšujejo podvajanje raziskovalnih prizadevanj in omogočajo raziskovalcem_kam, da razširijo obstoječe ideje s spodbujanjem izmenjave informacij. Patentiran izdelek lahko preučujejo raziskovalci_ke z namenom, da bi ga izboljšali_e. Dostop do patentiranih inovacij lahko omogoči raziskave, ki bi bile sicer nemogoče.

Patenti omogočajo pretok informacij prek licenčnih pogodb. Licenciranje mednarodnih korporacij za izkoriščanje lokalno ustvarjenih idej daje inovatorjem_kam donosnost naložbe in dostop do svetovnih trgov. Licenciranje lokalnih podjetij za ustvarjanje tehnologij, razvitih v tujini, pomaga izboljšati veščine in znanje skupnosti.

Sodobni genski inženiring in biotehnologija na splošno sta ustvarila priložnost za majhna, raziskovalno intenzivna zagonska podjetja. Mnoga od teh podjetij temeljijo na univerzitetnih raziskavah, veliko pa so jih ustanovili posamezni_e univerzitetni_e znanstveniki_ce iz oddelkov različnih znanosti.

Številni_e akademiki_čarke menijo, da je trenutni biotehnološki sektor popolna ilustracija tega, kako si lahko majhna, raziskovalno intenzivna podjetja izborijo pomemben položaj v panogah, v katerih prevladujejo ogromne vertikalno integrirane korporacije.

Pogled na farmacevtski sektor skozi to lečo razkrije namen patentne zaščite, ki presega motivacijo za razvoj in prodajo tržnih zdravil. Patenti omogočajo malim podjetjem, da ostanejo samozadostna.

Patentna zaščita omogoča malemu podjetju, da se osredotoči na tehnološko zahteven sektor, hkrati pa svoj izdelek vključi v širše poslovanje veliko večjega podjetja. Tako imajo patenti v poslu dvojni namen: varujejo splošne spodbude za raziskave in razvoj, hkrati pa vplivajo na organizacijo sektorja, zlasti s povečanjem verjetnosti, da bo majhno specializirano podjetje lahko odprlo trgovino in ostalo neodvisno.

Ta zbor nasprotuje ciljem glede emisij CO2 za gospodarstva v razvoju.

Definicije

Ker se izraz »gospodarstvo v razvoju« pogosto uporablja, ga ni treba posebej pojasnjevati, natančna opredelitev je nepotrebna. Lahko se uporabi ena od naslednjih definicij. Na splošno države z nižjim indeksom človekovega razvoja, nizko (negativno, stagnirajočo, počasno) gospodarsko rastjo in nizkim dohodkom na prebivalca_ko v primerjavi z razvitimi državami. Po mnenju Svetovne banke: »države z nizkim do srednjim dohodkom«. Predvsem na globalnem jugu (deli Afrike, Azije in Latinske Amerike), vendar ne izključno.

Države v razvoju lahko označimo kot bolj odvisne od fosilnih goriv, saj so bolj nagnjene k proizvodnji, ki temelji na kmetijstvu, in težki industriji, ne pa k poslovanju in storitvam (ki porabijo manj energije).
Zaznamuje jih pomanjkanje tehnologije in slaba infrastruktura.

Gledano bolj na splošno je izraz »razvijajoče« sam po sebi problematičen, ker implicira podrejen položaj držav, označenih kot »razvijajoče se«, in vzpostavlja obstoječa razmerja moči.

V to skupino sodijo tudi nekatere države s hitro gospodarsko rastjo – tako imenovana »gospodarstva v vzponu«.

Ker zagovorniška stran v tej debati »nasprotuje« ciljem emisij, nimajo bremena, da bi natančno opredelili, na katere specifične cilje CO2 mislijo ali kako bi jih uveljavili. Namesto tega bi morala debata potekati o ciljih na splošno. Vendar je vseeno zaželeno da omenijo nekaj primerov možnih tarč.

Od zdaj naprej se domneva, da so cilji zavezujoči. To omogoča bolj razumno debato, saj bi se lahko kršitev takšnih ciljev uveljavila.

Lahko bi debatirali tudi o nezavezujočih ciljih, kot so tisti, ki jih določa pariški sporazum. Vendar bi bilo prikazovanje njihovih vplivov na obeh straneh bolj okorno, saj bi lahko države preprosto zaobšle cilje brez večjih posledic. V tem primeru bi bilo treba okvir debate in nekatere analize nekoliko spremeniti; a jedro debate bi kljub temu ostalo isto.

Ne glede na to, kako se odločite pri oblikovanju sovjega predmeta, ga morate v svoji definiciji ustrezno razložiti. Le tako se lahko obe strani ustrezno spopadeta in preprečita dvoumnost.

Možna definicija bi lahko izgledala takole:

Cilji emisij CO₂ so namenjeni zmanjšanju emisij CO₂, npr. z uporabo zelenih (obnovljivih) virov energije (energetska diverzifikacija) ali zmanjšanjem porabe energije (energetska učinkovitost). Cilji, kot so tisti, opredeljeni v pariškem sporazumu, bi morali biti zavezujoči in izvršljivi, npr. vezani na razvojno pomoč.

Strateški premisleki

Zagovorniška stran ne sme podpirati niti statusa quo niti ciljev glede emisij CO₂; namesto tega lahko branijo svet z alternativnimi podnebnimi ukrepi. Ti ukrepi lahko vključujejo na primer naložbe v zelene tehnologije v državah v razvoju, ki jih plačajo razvite države, ali strožjo politiko varstva podnebja samo v razvitih državah. Če zagovorniška stran opredeljuje cilje kot zavezujoče, lahko njihov predmet celo podpira prostovoljne cilje, ne da bi bili v nasprotju s trditvijo. Upoštevajte, da je ta strategija lahko tvegana, saj lahko zlahka privede do protislovja in celo izzove definicijski izziv s strani negacije, če slabo razložite. Zato je verjetno bolje da je ne uporabljate kot posebnega modela za gradnjo debate, temveč kot del okvir, ki kaže, da svet brez ciljev glede emisij CO₂ ne pomeni sveta brez varstva podnebja.

Argumenti za zagovorniško stran

Gospodarski razvoj držav v razvoju je pomembnejši od zaščite podnebja.

Ta argument je sestavljen iz dveh logičnih delov.

Prvič, pojasnjujemo, kako je boj proti podnebnim spremembam le približek za preprečevanje človeškega trpljenja. Drugič, trdimo, da bi cilji emisij povzročili, da bi več ljudi trpelo zaradi upočasnitve gospodarske rasti, s čimer bi izničili cilj varstva podnebja. Razlog, zakaj varujemo podnebje, je predvsem preprečevanje škode človeku. Onesnaženost zraka in vode, ki jo povzročajo podnebne spremembe, dvig morske gladine, suše, lakote itd., so lahko zelo škodljivi za zdravje ljudi in gospodarstvo.

Človeško delovanje je vzrok za velik del podnebnih sprememb, te pa vplivajo na človeško življenje – zato moramo sprejeti ustrezne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam. Vendar pa boj proti podnebnim spremembam ni vrednota sama po sebi, temveč posredno sredstvo za preprečevanje človeškega trpljenja in izboljšanje blaginje ljudi za vse – tako za razvite države kot države v razvoju.

Če podnebne spremembe ne bi škodile človeku, tako rekoč ne bi bilo razloga za boj proti njim in omejevanje našega razvoja.

Zato je glavni cilj, ki bi si ga morali prizadevati doseči v tej debati povečati kakovost človekovega življenja, ne preprečiti podnebnih sprememb kot takšnih.

Vendar bi cilji nižanja emisij CO₂ za države v razvoju naredili več škode kot koristi njihovem razvoju in blaginji. Države v razvoju se namreč že soočajo z revščino ali nizkim dohodkom na prebivalca_ko in zaradi pomanjkanja virov (tako finančnih kot človeških) verjetno ne bodo zmožne izvesti drastičnih podnebno-varstvenih ukrepov. Poleg tega so države v razvoju obremenjene z visoko stopnjo rasti prebivalstva in visoko stopnjo brezposelnosti.

Države v razvoju bi se zato morale osredotočiti predvsem na ta vprašanja. Na primer, neekološki rešitvi je v primerjavi z zeleno rešitvijo treba dati prednost, če pomaga državi učinkoviteje v boju proti revščini.

Prerazporeditev sredstev za uresničevanje emisijskih ciljev CO₂ bi vplivala na druge sektorje (izobraževanje, zdravstvo in socialni sistem), ki so ključni za reševanje problema nerazvitosti, upočasnitev rasti prebivalstva in zmanjševanje brezposelnosti. Takšna prerazporeditev ne upošteva tudi omejene obdarjenosti držav v razvoju z viri. Na primer, ne bi mogli graditi elektrarn na premog, tudi če bi imela država velike zaloge premoga.

Na splošno se države v razvoju soočajo s številnimi neposrednimi izzivi. Če bi se morali osredotočiti na drugo, recimo zmanjšanje emisij CO₂, bi bilo na voljo manj denarja in sredstev za boj proti tem težavam, ki neposredno vplivajo na vsakodnevno kakovost življenja milijonov ljudi.

Na splošno so države v razvoju močno odvisne tudi od primarnega sektorja gospodarske proizvodnje (kmetijstva) in od izvoza primarnih dobrin, ki so vsi »veliki onesnaževalci«.

Čeprav bi lahko bil cilj gospodarske preobrazbe držav v razvoju zmanjšati to odvisnost ali narediti njihovo gospodarstvo bolj trajnostno, tega ni mogoče doseči v kratkem času.

Cilji zmanjšanja emisij CO₂ bi torej negativno vplivali na njihov obseg proizvodnje in zmanjšali njihovo že tako nizko gospodarsko rast. Če naj bi se države v razvoju učinkovito borile proti podnebnim spremembam, (obvezni) emisijski cilji niso rešitev, saj kratkoročno ni alternative velikim onesnaževalcem. V preteklem stoletju sta hitra gospodarska rast in industrializacija rešili milijarde ljudi iz revščine in izboljšali njihovo kakovost življenja. To je bilo mogoče samo zato, ker ni bilo nobenih omejitev glede njihovega razvoja.

Obstaja jasna povezava med industrializacijo države in kakovostjo življenja njenih državljanov_k - dostop do elektrike, čista voda, zdravstvena oskrba, izobraževanje itd.

Bolj kot je država industrializirana, boljša je kakovost življenja. Državljanom_kam večine industrializiranih držav gre sorazmerno veliko bolje kot prejšnjim generacijam in splošni dolgoročni trend je pozitiven. Na primer, Kitajska, najhitreje rastoče gospodarstvo na svetu v zadnjih 25 letih, je eksponentno rasla in bistveno zmanjšala revščino (s tem, da je iz revščine rešila 600 milijonov ljudi). Za to je bila zaslužna njena hitra in močna industrializacija – ni jim bilo mar za vplive takšnega razvoja na okolje.

Vendar, če uvedemo omejitve glede tega, kako se lahko države industrializirajo, bo ta proces verjetno počasnejši ali dražji, kot če jim pustimo, da se svobodno razvijajo. Če ne dovolimo vsem državam v razvoju, da izberejo lastno razvojno pot, se bo najverjetneje povečala revščina in znižala kakovost življenja. Ker na stotine milijonov ljudi še danes živi v skrajni revščini, večinoma v državah v razvoju, je to tudi v nasprotju s cilji trajnostnega razvoja in njihovim glavnim ciljem odpraviti revščino v vseh oblikah.

Emisijski cilji bodo torej upočasnili (ali celo popolnoma ustavili) gospodarsko rast in napredek industrializacije držav v razvoju. V primerjavi z negativnimi učinki podnebnih sprememb bo to veliko slabše vplivalo na države v razvoju (in njihove prebivalce_ke) v smislu njihove kakovosti življenja. Če pogledamo Kitajsko (pa tudi druga gospodarstva v vzponu, kot so Tajvan, Indonezija, Tajska, Singapur, Malezija itd.): čeprav se spopada s slabo kakovostjo zraka, poplavami, sušami in dvigom morske gladine, njeni_e državljani_ke na splošno živijo bolje kot v predindustrializirani fazi, ko je bilo okolje čistejše, vendar brez koristi gospodarske rasti in razvoja.

Primerjalno je za te države bolj koristno, da se razvijajo tudi za ceno škode okolju. Ne samo, da državljanom_kam zagotavlja boljše kakovost življenja, ampak jim tudi pomaga, da svoje na novo pridobljene vire uporabijo za boj proti vplivu podnebnih sprememb na njihova življenja.

Za države v razvoju gospodarska rast in razvoj ostajata glavna instrumenta reševanja revščine in slabe kakovosti življenja; zato boj proti podnebnim spremembam ni prednostna naloga in ne bi smel biti vsiljen v obliki (obveznih) emisijskih ciljev.

Države v razvoju si zaslužijo čim hitrejši razvoj.

Ta argument je sestavljen iz treh glavnih delov. Najprej bomo pokazali, zakaj je bil gospodarski razvoj nepravilčen do držav v razvoju. Drugič, argumentirali bomo, zakaj si vse države zaslužijo enake možnosti za razvoj. Nazadnje bomo pojasnili, zakaj to pomeni, da so države v razvoju upravičene do hitrega razvoja in kako bi razvoj emisijski cilji ovirali.

Razvite države so danes bogate predvsem zaradi prejšnjega in sedanjega izkoriščanja držav v razvoju. Ta krivica se kaže na dva načina.

Zgodovinski dejavniki

Večina držav, ki jih danes imamo za bogate in razvite, je to prednost pridobila z zlorabo svoje moči za izkoriščanje drugih delov sveta. Procesi, kot sta kolonializem in suženjstvo ter oropanje držav v razvoju njihovih naravnih virov in človeškega kapitala, niso le neupravičeno zagotovili prednosti razvitim državam, ampak so tudi povzročili škodo državam v razvoju tako na individualni kot globalni ravni.

To izkoriščanje se je ustavilo že pred desetletji, zato njegovi učinki na zadevne države ostajajo še danes.

Sodobni dejavniki

Z vključevanjem v neokolonializem multinacionalne korporacije s sedežem v razvitih državah vplivajo na države v razvoju na več negativnih načinov. Čeprav lahko pri tem izboljšajo kakovost življenja ljudi, npr. z izgradnjo infrastrukture, je to zgolj stranski učinek, saj je glavno gibalno njihovega delovanja še vedno dobiček.

Ker podjetja selijo svojo proizvodnjo v države v razvoju, da prihranijo denar, spodbujajo svoje lokalne izvajalce, da zmanjšajo stroške. To ni le problematično, ker morajo delavci_ke pogosto delati v dolgih izmenah za nizke plače, ampak vodi tudi do neupoštevanja varnostnih standardov, kar lahko povzroči nesreče, kot je bilo ko se je zrušila tovarna Rana Plaza in povzročila več kot tisoč žrtev.

Pogosto lahko korporacije s korupcijo lokalnih nestabilnih vlad monopolizirajo naravne vire držav v razvoju in jih ponovno pridobijo, ne da bi ustrezno vrnile lokalnim skupnostim.

Tudi če zanemarimo neposredno izkoriščanje, je samo dejstvo, da se kakovost življenja drastično razlikuje po vsem svetu, nepravilno. Nihče si ne izbira rojstnega kraja; zato je situacija, v katero se ljudje rodijo, povsem naključna. Hkrati bogastvo in kakovost življenja, ki ju uživajo državljani_ke razvitih držav, nista posledica njihovih zaslug, temveč sreče v »loteriji rojstva«.

Zgodovinske okoliščine in pravilno delujoči sistemi, ki posameznikom_cam omogočajo ali preprečujejo doseganje dobre kakovosti življenja, niso pod nadzorom nobenega posameznika_ce.

Zato je nepravilno, da ljudje v državah v razvoju trpijo, medtem ko ljudje v razvitih državah živijo večinoma v izobilju.

Zato bi moral biti naš glavni cilj izboljšanje kakovosti življenja ljudi po vsem svetu, da bi zagotovili doseganje razumnih življenjskih standardov ne glede na to, kje ljudje živijo.

Najhitrejši način za razvoj gospodarstev in torej dvig življenjskega standarda je uporaba vseh razpoložljivih virov energije – vključno s fosilnimi gorivi, umazano tehnologijo itd.

Kot je bilo pojasnjeno že v prvem argumentu, bi določitev emisijskih ciljev vsaj močno ovirala, če ne preprečila gospodarsko rast držav v razvoju.

Obnovljivi viri energije so še vedno dražji. Tudi za razvite države je težko in drago razogljíčiti svoja gospodarstva, kaj šele za države v razvoju, ki pogosto nimajo denarja niti za zadovoljitev osnovnih potreb svojih državljanov_k.

Poleg tega državam v razvoju primanjkuje znanja in človeških virov za uporabo najnovjših najsodobnejših tehnologij. Toda države v razvoju bi morale imeti enake možnosti za svoj razvoj z uporabo fosilnih goriv in umazane tehnologije (industrija) in ne bi smele biti prisiljene skočiti iz kmetijstva in predindustrijske ravni na storitveni sektor in visoko tehnologijo. Hinavsko bi bilo, če bi razvite države zahtevale drugače, potem ko so zlorabile tako planet kot druge regije, da bi prišle do svojega trenutnega položaja.

Če želimo znižati emisije CO₂ po vsem svetu, bi morale razvite države prevzeti vso odgovornost, hkrati pa pustiti državam v razvoju razvoj iz več razlogov.

Kot je bilo prikazano prej, so imeli koristi od nepravilnih sistemov. Tudi če bi boj proti podnebnim spremembam zahteval, da njihovi_e državljani_ke izgubijo nekaj privilegijev in bogastva, ki ga imajo, bi bilo to še vedno moralno, saj je neupravičeno pridobljeno in nezaslúženo. Države v razvoju lahko le malo prispevajo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov. Na prebivalca_ko so razvite države daleč največje onesnaževalke, zato zmanjšanje njihovih izpustov ni le najpreprostejša možnost, ampak je tudi najučinkovitejša.

Za države v razvoju ne bi smeli veljati cilji emisij CO₂, saj si zaslužíjo hitrejši razvoj in na enak način, kot so se razvijale danes razvite države. Alternativa je poleg tega, da je na splošno manj praktična, tudi moralno nesprejemljiva.

Cilji emisij bi povzročili nasprotovanje državljanov_k držav v razvoju

V primerjavi z razvitimi državami podnebne spremembe v državah v razvoju niso politična prioriteta.

Za državljane_ke držav v razvoju je manj verjetno, da bodo podnebne spremembe sploh njihova prioriteta zaradi več razlogov. Ker so države v razvoju po definiciji revnejše, se tako njihovi državljani_ke kot države kot take soočajo s pomembnimi eksistencialnimi težavami, kot so varnost, zdravstvene storitve, stabilnost zaposlitve, slaba infrastruktura ali nizek življenjski standard. Ker so podnebne spremembe nekoliko abstrakten problem, ki se bo pokazal predvsem v dolgoročni prihodnosti, ne morejo biti prednostna naloga. Na splošno imajo državljani_ke držav v razvoju slabši dostop do kakovostnega izobraževanja in medijev, ki so pogosto vir informacij o podnebnju za prebivalce_ke razvitih držav.

Ljudje v državah v razvoju imajo nižje dohodke v primerjavi z razvitimi državami. To pomeni, da državljani_ke manj potujejo, si lahko privoščijo nakup manj stvari in na splošno živijo bolj varčno. Zaradi tega je njihov ogljični odtis na prebivalca_ko bistveno nižji v primerjavi z razvitimi državami.

Poleg tega je zaradi tega manjše povpraševanje po zeleni politiki.

Politiki_čarke imajo manj spodbude za vodenje kampanj o okoljskih temah, ker jim to ne bi pomagalo zmagati na volitvah. Bolj strateško je, da se osredotočijo na zgoraj omenjena vprašanja, kot je gospodarstvo. To pomeni, da ljudje manj slišijo o podnebnih spremembah iz medijev in javnega diskurza na splošno. Ker torej podnebne spremembe niso del njihovega vsakdana, jim je težje posvetiti pozornost.

Ker državljani_ke niso tako zaskrbljeni_e zaradi podnebnih sprememb, bi populist_i_ke ali fundamentalisti_ke zlahka uporabili cilje nižanja emisij CO₂, ki bi lahko škodovali gospodarstvu, kot argument za določene politične ali verske cilje.

V državah v razvoju z visoko stopnjo revščine in na splošno slabimi socialno-ekonomskimi razmerami, kjer so ljudje veliko bolj eksistencialno odvisni od svojih služb, je možnost zlorabe te teme za predvolilno netenje strahu velika.

Tudi če nižji emisijski cilji v resnici ne bi škodili gospodarstvu, bi bilo še vedno mogoče uporabiti to, da bi ljudi prestrašili in pridobili njihove glasove.

To lahko opazimo pri drugih temah, kjer si politiki_čarke izmišljujejo ali pretiravajo v odgovorih na vprašanja, da bi prikriili_e resnične probleme svojih držav, na primer Modi v Indiji, ki cilja na muslimansko manjšino.

V razvitih državah, ki se že borijo proti podnebnim spremembam in razmišljajo o postavljanju emisijskih ciljev, se je ta odziv že začel oblikovati, npr. proti zelenemu dogovoru v EU.

Ker je varstvo podnebja v veliki meri politika Zahoda, lahko to samo po sebi povzroči odpor proti takšni politiki. Verjetno bi bil Zahod tisti, ki bi spremljal, ali te države izpolnjujejo svoje cilje ali jih pri tem vsaj podpiral.

V številnih državah v razvoju že zaradi zgodovinskih in sodobnih razlogov, kot sta kolonializem in neokolonializem, obstaja negativen odnos proti Zahodu.

Politiki_čarke bi to predispozicijo lahko dodatno uporabili za združevanje ljudi proti ciljnim emisijam in jih predstavili_e kot vsiljene s strani Zahoda proti resnični volji državljanov_k. Ker so države v razvoju pogosto mlade demokracije, so na splošno bolj nagnjene k grožnji populizma.

Njihove institucije, ki služijo nadzoru politikov_čark, kot so neodvisna sodišča, so šibkejše in manj uveljavljene. Neodvisni mediji, ki postavljajo pod vprašaj politike_čarke in jih držijo odgovorne, niso tako razviti. Ni dolge tradicije navadnih državljanov_k, ki bi odločali_e, kdo vlada njihovi državi. Na splošno je verjetno, da bi veliko število držav v razvoju izvolilo populistične voditelje_ice na podlagi njihovega upora glede nižjih emisijskih ciljev.

Dolgoročno bi to lahko pripeljalo do tega, da bi države popolnoma opustile pogodbe o varstvu podnebja in njihove cilje, zaradi česar bodo cilji glede izpustov ostali »mrtva črka na papirju«.

To smo lahko videli, na primer, ko so ZDA pod Trumpovo administracijo zapustile Pariški sporazum.

Pomemben del njegove kampanje je bilo zanikanje podnebnih sprememb in nasprotovanje podnebnim varstvenim predpisom. To je škodovalo svetovnim prizadevanjem za reševanje podnebnih sprememb, saj tega ni mogoče učinkovito izvesti brez sodelovanja ene glavnih onesnaževalk.

Druge države bi zlahka sledile temu precedensu in začele odpovedovati predpise in izstopati iz mednarodnih pogodb. Številne države že danes nasprotujejo emisijskim ciljem kljub njihovi neobveznosti.

Na primer, sporazume o zmanjšanju porabe premoga je bilo treba močno oslabiti zaradi zahtev Kitajske. S strožimi cilji emisij bi bila spodbuda, da se jih znebimo, še večja, kar bi lahko celo ogrozilo predpise o podnebnih spremembah, ki so trenutno v veljavi.

Če bi države v razvoju prisilili k uresničevanju ciljev emisij CO₂ bi to lahko prispevalo k zanikanju podnebnih sprememb kot sredstva za izogibanje takim ukrepom in ponovno ločitev podnebnih sprememb od človekovih dejanj. Podpiranje izobraževanja in ozaveščanja je dolgoročno bolj trajnostno in izvedljivo za države v razvoju v primerjavi s strogimi cilji z visokimi kratkoročnimi stroški.

Argumenti za negacijsko stran

Podnebne spremembe bi morale biti glavna naloga

Čeprav je jasno, da je kakovost življenja ljudi v državah v razvoju ključna v tej razpravi, je ni mogoče doseči brez strogega varstva podnebja. Učinki podnebnih sprememb predstavljajo najhujšo eksistencialno krizo človeštva po vsem svetu.

Negativni učinki podnebnih sprememb so se v zadnjem desetletju močno povečali in imajo večplastne negativne posledice za človeka.

Vremenske razmere.

Podnebne spremembe so povezane z ekstremnimi vremenskimi razmerami, kot so cikloni, poplave ali potresi, ki postajajo vse pogostejši in močnejši. To se le še poslabša zaradi dvigovanja gladine morja, ki vpliva na obalna območja, kjer živi večina prebivalstva.

Naraščajoče temperature povzročajo pogostejše suše in upadanje rek, kar povzroča pomanjkanje vode. To je že mogoče opaziti v krajih, kot je jugozahod ZDA, pri čemer se učinki verjetno poslabšajo v bolj sušnih in manj razvitih državah.

Življenje in zdravje ljudi.

Vremenske razmere poleg neprijetnosti pomembno vplivajo na zdravje ljudi.

Zaradi posledic podnebnih sprememb vsako leto umre že na stotine tisoč ljudi. Milijoni drugih imajo zdravstvene težave, povezane s poslabšanjem podnebja, kot so težave z dihanjem, povezane z onesnaženim zrakom, ali vročinski udari, ki jih povzročajo naraščajoče temperature.

Gospodarska proizvodnja

Ker se morajo ljudje bolj osredotočiti na blažitev negativnih učinkov podnebnih sprememb, je družba kot celota manj produktivna, kar negativno vpliva na gospodarsko proizvodnjo. To zmanjšuje gospodarsko rast in kakovost življenja.

Na primer, na Kitajskem je negativna vloga globalnega segrevanja ocenjena na 0,78-odstotno zmanjšanje BDP za vsak dvig temperature za 1 °C, kar je enakovredno 241,7 milijarde ameriških dolarjev.

Neizpolnjevanje zahtev visokih stopenj rasti prebivalstva.

S spreminjanjem podnebja in biosistemov postanejo pridelki manj rodovitni in odporni na škodljivce, ker rastejo v vse bolj drugačnem okolju od tistega, na katerega so se prilagodili. To skupaj s pomanjkanjem vode vodi do manjše pridelave hrane na isti količini kmetijskih zemljišč. Zato rastejo cene hrane, zaradi visoke stopnje prebivalstva (večjega povpraševanja po hrani) pa postajata vse pogostejši lakota in podhranjenost. Vse te posledice niso samo težave same po sebi, ampak lahko povzročijo tudi sekundarne učinke.

Migracije.

Ker življenje na določenih območjih postane težje ali celo nevzdržno, so ljudje prisiljeni migrirati v sprejemljivejši kraj z manj težkimi življenjskimi razmerami.

Po podatkih UNHCR naravne nesreče vsako leto prisilijo 21,5 milijona ljudi zapustiti svoje domove in ta številka bo verjetno še naraščala, ko bo planet postajal toplejši in posledice hujše.

UNIPCC ocenjuje, da bo v naslednjih 30 letih zaradi dviga morja, suše, temperatur in drugih podnebnih katastrof verjetno prizadetih 143 milijonov ljudi. Večina jih bo iz držav v razvoju.

To ne bo povzročilo le socialnih napetosti v državah, v katere se bodo ljudje selili, temveč bo še dodatno poslabšalo razvoj in rast držav, iz katerih se ljudje selijo, zaradi bega možganov in naraščajočih stroškov nadzora škode in obnove.

Konflikti.

Ko voda in hrana postajata vse redkejša in veliki deli ozemlja postanejo praktično neuporabni, bodo vojne za vire vse pogostejše. Zlasti v državah v razvoju, kjer socialne in etnične napetosti niso neobičajne, lahko to zlahka sproži nasilne konflikte, zaradi katerih nedolžni ljudje izgubijo svoje domove ali življenja.

Poleg tega bodo države v razvoju zaradi več razlogov nesorazmerno prizadete zaradi teh učinkov.

Ker imajo te države po definiciji manj denarja, si težje privoščijo naložbe v ukrepe za blažitev podnebnih sprememb, kot je namestitev klimatskih naprav ali gradnja ovir pred cunamijem. Težja postane tudi obnova infrastrukture po uničenju.

V njihovo infrastrukturo in javne storitve se sorazmerno manj vlaga, zaradi česar prvi posredovalci in druge reševalne službe težje pomagajo ljudem na območjih, ki so jih prizadele naravne nesreče.

Ljudje, ki živijo v državah v razvoju, imajo nižje dohodke, zaradi česar so bolj odvisni od kraja bivanja in se težje gibljejo, npr. da bi ubežali od dvigajoči se gladini morja.

Države v razvoju se pogosto nahajajo v regijah, ki so jih že prizadele naravne nesreče, kot so cikloni ali potresi, tudi če podnebne spremembe ne poslabšajo razmer. Poleg tega je prebivalstvo običajno skoncentrirano na obalnih območjih, ki jih naravni pojavi najbolj prizadenejo.

Gospodarstva držav v razvoju so v primerjavi z bolj storitveno usmerjenimi gospodarstvi razvitih držav večinoma odvisna od primarne proizvodnje, na katero močno vplivajo podnebne in vremenske razmere.

Zato naj bi bili negativni učinki na njihova gospodarstva v primerjavi z razvitimi državami še večji.

Te posledice se bodo v prihodnosti samo še poslabšale. Vidimo lahko, da so učinki podnebnih sprememb vsako leto bolj vidni. Ker svetovne emisije še niso dosegle vrhunca, se bodo zgoraj omenjene težave v naslednjih letih samo še poslabšale. Poleg tega, če ne bomo drastično zmanjšali izpustov toplogrednih plinov in upočasnili procesa podnebnih sprememb, bodo učinki postali bolj drastični in manj reverzibilni. Po drugi strani pa, če dovolimo državam v razvoju, da gredo skozi industrializacijo, ki temelji na fosilnih gorivih, da bi se razvile, bodo verjetno postale največje onesnaževalke in se bo problem samo še poslabšal.

Če vsi ne bomo prispevali, je malo verjetno, da bomo lahko upočasnili podnebne spremembe in zmanjšali njihove negativne učinke, zlasti za gospodarstva in družbe v državah v razvoju.

Nasprotno pa bo določitev nižjih ciljev glede emisij CO₂ po vsem svetu, vključno z državami v razvoju, privedla do nižjih emisij toplogrednih plinov. S tem lahko omilimo posledice podnebnih sprememb in preprečimo svetovno katastrofo.

Tudi če cilji škodijo gospodarski rasti držav v razvoju, so boljša alternativa za življenje njihovih državljanov in celotnega planeta v primerjavi s hujšimi učinki podnebnih sprememb.

Nižji cilji emisij za države v razvoju preprečujejo »odlaganje« emisij

Stanje ciljev glede emisij CO₂ za razvite države ni odvisno od ciljev, določenih za države v razvoju – je simetrično na obeh straneh te debate.

V svetu brez nižanja ciljev emisij CO₂ za države v razvoju bi razvite države še vedno postavljale in poskušale izpolniti svoje cilje.

Razvite države imajo dovolj visok življenjski standard in sistem socialne države, tako da njihove državljane_ke manj zanimajo eksistencialna vprašanja ali gospodarska rast in se lahko bolj osredotočijo na bolj abstraktna vprašanja, kot so podnebne spremembe.

Zaradi tega so podnebne spremembe pomembno politično vprašanje v večini razvitih držav in večinoma obstaja široko soglasje o obveznosti razvitih držav, da se spopadejo s tem vprašanjem. Če pa v državah v razvoju ne bi določili ciljev emisij CO₂, bi ti ukrepi razvitih držav postali manj učinkoviti zaradi tega, ker bi razvite države preprosto izvažale emisije.

Podjetja se zelo trudijo preprečiti ali zaobiti okoljevarstvene ukrepe.

Pet največjih svetovnih naftnih in plinskih korporacij porabi skoraj 200 milijonov dolarjev letno za lobiranje za blokiranje zakonodaje, ki varuje podnebje.

Številni_e proizvajalci_ke avtomobilov so poskušali_e pretentati laboratorije za testiranje emisij, da bi njihova vozila pridobili odobritev, ne da bi morali zmanjšati emisije.

Na splošno se zdi, da je izogibanje okoljskim predpisom za podjetja bolj donosno kot njihovo upoštevanje. Če v državah v razvoju ni ciljev emisij, lahko ta podjetja tja preselijo svojo proizvodnjo ali proizvodnjo energije.

S tem bi se izognili podnebnim predpisom razvitih držav in zmanjšali vpliv teh predpisov na varstvo podnebja. Čeprav nekaterih emisij samih po sebi ni mogoče preseliti ven, na primer tistih iz transporta, je velik del industrijskih procesov neodvisen od njihove lokacije, ker globalni ladijski promet postaja zaradi globalizacije cenejši.

Čeprav bi bilo videti, da so razvite države zmanjšale svoje izpuste, ker onesnaževalci ne bi več delovali znotraj njihovih meja, bi se ti izpusti v resnici le preselili drugam. Podobno se je že zgodilo na drugih področjih, kot sta zaščita delavcev_k in pošteno plačilo.

Potem ko so zahodne države začele uveljavljati strožje delovne predpise, kar je povzročilo dražjo proizvodnjo, se je veliko proizvodnje preselilo v države brez teh varnostnih mehanizmov, na primer na Kitajsko.

Ko so te države uvedle lastne predpise o varnosti pri delu, so se tovarne samo preselile v drug kraj z ohlapnejšimi predpisi, kot je Bangladeš. Te države zdaj nimajo niti izbire za izvajanje učinkovitih predpisov, ker jih proizvajalci_ke lahko izsiljujejo z grožnjami, da se bodo v nasprotnem primeru znova preselili v drugo državo.

Če se ukrep uporablja samo lokalno, ne more odpraviti težave globalno, saj bodo korporacije našle drugo lokacijo za nadaljevanje svojih praks, namesto da bi se prilagodile novim zahtevam.

To bi poslabšalo podnebne razmere za ves svet iz dveh razlogov:

Razvite države bi imele manj spodbud za izboljšave.

Čeprav problema v resnici ne bi rešili, se zdi, da so razvite države vseeno občutno zmanjšale svoje emisije. To bi krivdo zvalilo večinoma na države v razvoju in ne bi spodbudilo razvitih držav, da se v večji meri lotijo tega vprašanja, npr. z vlaganjem v zelene tehnologije.

Ker imajo večinoma le razvite države danes sredstva in motivacijo za uporabo zelenih tehnologij, bi se lahko ta napredek v inovacijah po vsem svetu upočasnil. Za podnebne spremembe meje niso pomembne. Tudi če bi razvite države popolnoma prenehale proizvajati toplogredne pline, bi podnebjju še vedno škodovali izpusti držav v razvoju.

Emisije kjer koli vplivajo na planet po vsem svetu.

Zato bi bilo zmanjšanje izpustov iz razvitih držav neuporabno, če bi mu sledilo povečanje izpustov iz držav v razvoju, saj se vsota izpustov ne bi bistveno zmanjšala.

Če torej ne bi določili emisijskih ciljev v državah v razvoju, bi težave povzročala tudi podjetja razvitih držav, ne samo države v razvoju.

Po drugi strani pa bi vzpostavitev ciljev glede emisij CO₂ po vsem svetu preprečila to težavo.

Če se ne bi bilo kam preseliti, ker bi cilji emisij CO₂ veljali za vse države, bi morali_e proizvajalci_ke prevzeti odgovornost in resnično zmanjšati svoje emisije, npr. z vlaganjem v zelene tehnologije.

Za zaključek, da bi resnično zagotovili, da človeštvo kot celota zmanjša emisije, ne pa jih samo premakne na drugo mesto, morajo biti cilji emisij aktualni po vsem svetu.

Nižji emisijski cilji ne preprečujejo gospodarske rasti

Čeprav je bila industrializacija, ki temelji na uporabi fosilnih goriv, glavno gonilo hitrega gospodarskega razvoja in rasti v preteklosti, se je politični, gospodarski in družbeni kontekst, ki je omogočil tako hitro rast, močno spremenil.

Najpomembnejše, tehnologije, ki temeljijo na fosilnih gorivih, povečujejo učinke podnebnih sprememb. Zaradi tega niso le moralno nasprotujoče, ampak tudi praktično vprašljive, saj bo njihova uporaba povzročila katastrofe, spopadanje s katerimi bo zelo drago.

Fosilna goriva niso vzdržen vir energije za prihodnost. Ker ti viri niso obnovljivi v človeškem časovnem okviru, nam jih bo prej ali slej zmanjkalo. Čeprav se najdejo novi viri, ta trend ne more trajati večno in ko se bo ponudba začela zmanjševati, bo cena narasla, zaradi česar bo uporaba fosilnih goriv ekonomsko nesmiselna.

Avtoritativni režimi, kot so Rusija, Venezuela ali države na Bližnjem vzhodu, nadzorujejo velik del virov fosilnih goriv. To je problematično iz dveh razlogov.

Z nakupom tega blaga denar, ki se plača, podpira te režime, ki pogosto odkrito kršijo človekove pravice in nasprotujejo humanističnim in demokratičnim vrednotam.

Ker imajo ti režimi pogosto svoje geopolitične interese, lahko fosilna goriva uporabijo kot vzvod za pogajanja ali celo izsiljevanje, kot lahko vidimo npr. pri pritisku Rusije na Evropo z zmanjšanjem dobave zemeljskega plina.

Zaradi zgoraj omenjenih težav so nove naložbe v tehnologije fosilnih goriv, ki bi jim lahko pomagale postati učinkovitejše ali cenejše, omejene, saj se vir energije večinoma obravnava kot zastarel.

Cilji emisij CO₂, ki bodo vodili k uporabi bolj zelene tehnologije, so zato potrebni za države v razvoju, da se izognejo tako visokim stroškom in pripravijo svoja gospodarstva na prihodnost.

Čeprav je res, da morajo države v razvoju za razvoj zgraditi bistveno infrastrukturo (železnice, ceste, mostove, letališča) in spodbujati naložbe v podjetja (tovarne, storitve itd.), pa nič od tega ni samo po sebi odvisno od fosilnih goriv.

Enak učinek lahko dosežemo z uporabo zelenih tehnologij.

Za tovarne ali gospodinjstva na primer ni pomembno, ali njihova elektrika prihaja iz premoga ali jedrskih elektrarn. Čeprav je sprejemanje zelenih tehnologij (ki bi zmanjšale emisije toplogrednih plinov in omogočile doseganje ciljev) v državah v razvoju odvisno od razpoložljivosti zelenih tehnologij in znanja, cene zelene tehnologije drastično padajo.

Na primer, cena energije, proizvedene s solarnimi fotonapetostnimi moduli, se je v zadnjih 10 letih znižala za več kot 6-krat, v zadnjih 30 letih pa za več kot 21-krat. Poleg tega, ker gre proces dekarbonizacije v razvitih državah z roko v roki z

naložbami v zelene tehnologije, se bodo te cene v prihodnosti verjetno samo zniževale – v nasprotju s fosilnimi gorivi.

Države v razvoju bi morale zato izbrati zeleno rast namesto rasti, ki jo poganja industrializacija, tj. spodbujati bi morale gospodarsko rast in razvoj, hkrati pa zagotoviti, da naravne dobrine še naprej zagotavljajo vire in okoljske storitve, od katerih je odvisna njihova blaginja.

Ne samo, da so zelene tehnologije izvedljive, ampak so tudi bolj zaželeni za države v razvoju. Tehnologije, odvisne od fosilnih goriv, bodo verjetno v prihodnosti dražje od njihovih čistih alternativ iz treh razlogov.

Eno od načel zelene rasti je učinkovitejša raba virov države. Zelene tehnologije torej porabijo manj energije in virov, zato je njihovo delovanje cenejše. Stroški se bodo verjetno povečali samo za tehnologije fosilnih goriv, npr. cene nafte, plina in dizelskega goriva bodo postale višje, ko bo teh dobrin vse manj.

Tehnologije fosilnih goriv so na splošno bolj zapletene, npr. motorji z notranjim izgorevanjem so bolj zapleteni in zahtevajo več »gibljivih delov« v primerjavi z njihovimi električnimi primerki. Sončne in vetrne elektrarne so lahko cenejše in hitrejši za gradnjo kot elektrarne na plin ali premog, ker niso tako masivne in ne zahtevajo velikih začetnih investicij.

To pomeni, da bo zelena tehnologija, ko bo postala norma, cenejša od današnje tehnologije fosilnih goriv. Svet se na splošno strinja, da je treba uporabo fosilnih goriv postopoma opustiti, zelena tehnologija pa je edina pot naprej.

Zato bi morale države v razvoju izkoristiti to priložnost in zagotoviti, da v zelenem prehodu ne bodo zaostale. Države v razvoju bi morale pritegniti vlagatelje_ice ali pa od razvitih držav prejemati subvencije kot nadomestilo, s čimer bi ublažile razliko med cenami umazanih in čistih tehnologij danes.

Namesto vlaganj v umazano industrializacijo z vprašljivo uporabnostjo v prihodnosti, je treba sredstva nameniti razvoju in uvajanju zelenih tehnologij, izobraževanju (za razvoj človeških virov in lastnega znanja) in ozaveščanju.

Gospodarsko rast in višjo kakovost življenja je mogoče doseči le s cilji glede emisij CO₂, saj industrializacija na fosilna goriva ni le ekonomsko neupravičena, ampak tudi okolju škodljiva.

TZV, da bi se morali mediji osredotočiti na dosežke priseljencev_k, ne pa na primere njihove izključenosti, trpljenja ali ranljivosti.

Kontekst, definicija in model

Pobuda sproža bistveno debato o vlogi in vplivu medijskega prikazovanja priseljencev_k. Bistvo razprave se osredotoča na vprašanje: Ali naj mediji spremenijo svojo trenutno pozicijo do priseljencev_k iz poudarjanja negativnih v osredotočanje na pozitivne zgodbe?

Za namene te razprave »mediji« zajemajo časopise, revije, televizijo, radio in digitalne medije (spletne novičarske portale), katerih neposredni namen je produkcija novic. Izraz »priseljenci_ke« se nanaša na posameznike_ce, ki so se preselili_e v drugo državo, ki se namerava tam začasno ali stalno naseliti. Zagovorniška stran v debati besedo »priseljencev_ke« namenoma opredeli precej široko. Kdo je priseljenec_ka, je pomembna tema za debato in narative o tem pogosto izbirajo mediji. Pomislite na razliko med »izseljencem_ka« (pogosto nekdo, ki dela na visokokvalificiranem in dobro plačanem delovnem mestu z univerzitetno diplomom, pogosto iz bele ali večinske etnične pripadnosti (angleško *expat*)), »migrantom_ko« (nejasen, vendar lahko vključuje »gastarbajter_ko«, nekdo, ki opravlja fizično delo z začasnim vizumom) in »begunec_ka« (nekdo, ki ne migrira iz ekonomskih, temveč političnih razlogov, kot je beg pred preganjanjem). Poleg tega je pomembno upoštevati, da obstajajo tako dokumentirani_e kot nedokumentirani_e priseljenci_ke, ki živijo v zelo različnih svetovih, pri čemer nedokumentirani_e priseljenci_ke pogosto nimajo dostopa do državnih storitev ali zakonite zaposlitve. Nazadnje je pomembno priznati, da obstajajo priseljenci_ke, ki migrirajo iz neekonomskih ali izobraževalnih razlogov, kot je ponovna združitev družine. Ta skupina, čeprav je prisotna, verjetno ne bo imela velikega vpliva na debato.

Drugo pomembno konceptualno orodje za razmislek je negativna pristranskost in možno presečišče s statusom priseljencev_ke. Negativna pristranskost je težnja v medijih, da se da prednost negativnim in senzacionalističnim temam, kot so smrti zaradi nasilja ali smrti na splošno. Pogovorni izraz »če krvavi, vodi« se uporablja za opis težnje medijev, da osredotočijo poročanje o negativnih ali nasilnih zgodbah. Izraz se nanaša na navado televizijskih in časopisnih hiš, da kot glavne zgodbe zelo podrobno pokrivajo nasilna dejanja, pri čemer se izogibajo drugim možnim uredniškim odločitvam. Možno presečišče s statusom priseljencev_ke je lahko v tem, da lahko priseljenec_ka, ki je negativno vpleten_a v situacijo, naredi novico bolj »novice vredno«, kar je lahko vir ali krepitev negativnih stereotipov.

Debato je mogoče postaviti v vse dele sveta z veliko priseljensko populacijo. Dinamika se lahko odvija drugače v delih sveta, kjer je prevladujoči_a priseljenec_ka izseljenec_ka ali kjer mednarodni turizem vpliva na lokalne skupnosti. Prav tako se

lahko odvija drugače, če je največja skupina priseljencev_k iste etnične pripadnosti kot velika že obstoječa manjšinska skupina. Pomislite na države, kot so Singapur, Hong Kong, Vietnam in Tajsko, kot primere držav, kjer lokalni konteksti zahodnim državam ponujajo različna bremena. Pomislite tudi na različne načine, na katere bi bile oblikovane zgodbe v Južni Afriki v zvezi s priseljenci_kami iz drugih južnoafriških držav, kot sta Namibija in Zimbabve.

Model ni potreben, saj gre pri trditvi za spremembo smeri fokusa in ne pomeni novega sistema ali mehanizma za njegovo izvajanje.

Argumenti za zagovorniško stran

Demontaža negativnih zgodb

Ta argument je najbolje videti kot dva argumenta v enem: 1) zakaj negativne medijske zgodbe ustvarjajo nepoštene medijske stereotipe, 2) zakaj bo ta politika pomagala odpraviti negativne stereotipe. Ker sta osredotočena na isto področje, je argument tukaj prikazan kot en velik argument.

Trditev: Negativne zgodbe nepravilno škodijo priseljenkim skupnostim

Kontekst: Vprašanje priseljevanja je v zadnjih letih postalo vse bolj pereče, zlasti v Evropi in ZDA. Ker se globalni migracijski vzorci spreminjajo, pogosto zaradi staranja prebivalstva, gospodarskih priložnosti zaradi globalizacije, konfliktov, gospodarske nestabilnosti in podnebnih sprememb, se številni narodi spopadajo z gospodarskimi, družbenimi in kulturnimi vplivi vse večjega procenta priseljevanja. Mediji igrajo ključno vlogo pri oblikovanju diskurza o priseljevanju, saj njihovo prikazovanje vpliva na javno mnenje in posledično na javno politiko.

Kar zadeva medijsko poročanje o priseljenkih_kah, je vedno več raziskav, ki kažejo na pristranskost v medijskem poročanju. Študija Dixon&Williams (2015) je na primer pokazala, da so mediji v ZDA priseljence_ke pogosto pretirano predstavljali kot kršilce_ke zakonov. Podobno so Bleich et al. (2015) ugotovili, da so bili_e priseljenci_ke nesorazmerno povezani_e z negativnimi novicami v evropskih medijih. Takšno poročanje spodbuja negativne stereotipe in spodbuja okolje strahu in sovražnosti.

Nasprotje v tej debati, kot boste videli v pripravi za negacijsko stran, je, da zagovorniška stran ne vključuje nujno le zgodb o priseljenkih_kah, ki imajo težave s prilagajanjem družbe države gostiteljice. Koristna bi bila analiza, zakaj je to vrsta medijske zgodbe, ki se bo najverjetneje pojavila. Poleg tega lahko analiza, zakaj celo prikazovanje človeškega trpljenja vodi do negativnih stereotipov o priseljenkih_kah kot »nemočnih žrtvah«, prav tako pomaga argumentirati proti tej ideji negacije.

Analiza

Najprej moramo razumeti, zakaj mediji negativno poročajo o priseljencih_kah. Obstaja več teorij, ki pojasnjujejo, zakaj je medijsko poročanje o priseljencih_kah pristransko.

Komercialni interesi: Številne medijske hiše delujejo v konkurenčnem komercialnem okolju. Senzacionalne zgodbe, ki napajajo strahove ali pristranskost javnosti, lahko privabijo več gledalcev_k ali bralcev_k, kar poveča gledanost in prihodke. Negativne zgodbe o priseljencih_kah lahko zagotovijo tako senzacionalno vsebino, ki povzroči izkrivljeno poročanje.

Lastništvo medijev: Politična nagnjenost lastnikov_ic medijev lahko vpliva na prikazovanje priseljencev_k. Mediji, ki so v lasti posameznikov_c ali skupin s stališči proti priseljencem_kam, bodo verjetno bolj verjetno negativno prikazovali priseljence_ke, saj svoje poročanje usklajujejo s stališči svojih lastnikov_c.

Določanje agende: Mediji igrajo pomembno vlogo pri oblikovanju javne agende. Pogosto jih vodi tudi načrt, ki ga oblikujejo. To pomeni, da nabiranje negativnih zgodb o priseljevanju pomeni, da so mediji nato zavezani temu okviru in ga reproducirajo, na primer s poročanjem o polemikah, ki so jih medijske hiše sprožile s poročanjem o negativnih medijskih zgodbah.

Kulturna pristranskost: Medijska vsebina je pogosto odraz kulturnih pristranskosti, ki prevladujejo v družbi. Glede na to, da v družbi obstaja pristranskost do priseljencev_k, lahko to prodre v medijske pripovedi in okrepi obstoječe predsodke.

Prakse pridobivanja virov: Novinarji_ke se pogosto zanašajo na uradne vire, kot so vladna poročila ali izjave. Če ti viri vsebujejo proti-priseljenska čustva, lahko vplivajo na ton in vsebino medijskega poročanja.

Protiargument: Lahko trdimo, da obstajajo dejstva, ki podpirajo neuspešnost priseljencev_k, mediji pa situacijo prikazujejo natančno. V nasprotju s to ugotovitvijo je pomembno vedeti, da zgoraj omenjeni viri pri analizi negativne pristranskosti to upoštevajo. Prav tako je pomembno, da lahko govorimo o tem, ali so vzroki za kakršno koli zaznano neuspešnost posledica družbeno-ekonomskih dejavnikov, »kulturnih vrednot« ali sovražnosti proti priseljencem_kam.

Študija primera je nizozemski odziv na esej nekdanjega levosredinskega politika Paula Schefferja »multikulturalna drama«, objavljen leta 2000 v časopisu NRC. Močni odzivi na esej so ustvarili lastno medijsko dinamiko. Eseg so nato prevzeli politični elementi, vključno s populističnim politikom Pimom Fortuynom, ki je vodil prvi preboj skrajnodesničarskega populizma v nizozemski politiki.

Analizirajmo kako ti negativni prikazi slabo vplivajo na odnos do priseljencev_k. Prvi mehanizem je, da se obstoječi protipriseljenski odnosi okrepijo zaradi pristranskosti potrditve. Drugi mehanizem je ta, da mediji nekatere ljudi prepričajo, da zavzamejo bolj protipriseljensko držo, na primer zato, ker mnogi ljudje medijskim osebnostim zaupajo. Tretji mehanizem je, da mediji prisilijo politike_čarke, da se odzovejo na te negativne zgodbe. Politiki_čarke imajo spodbude, da ne izgledajo »prizanesljivi« do negativnih zgodb. To nato vodi do tega, da predlagajo politike, ki so negativne za priseljenjske skupnosti.

Vpliv te težave je trojen:

Negativna medijska pozornost vodi do negativnih odnosov v širši družbi, kar nato zmanjšuje toleranco do priseljencev_k. Na vsakodnevni ravni to lahko pomeni stereotipe in diskriminacijo, na primer na delovnem mestu ali v šolah.

Medijska pozornost spodbuja politike_čarke k oblikovanju strožjih politik, ki lahko škodujejo priseljenjskim skupnostim, kot so politike omejevanja vstopa in strogi policijski zakoni.

Priseljenjske skupnosti same se lahko odzovejo negativno. Morda se počutijo da se vsa krivda nepošteno nalaga nanje in so manj pripravljeni_e komunicirati s širšo skupnostjo. Lahko pride do napetosti znotraj skupnosti. Priseljenjske skupnosti so prav tako raznolika skupina, kar lahko pomeni, da obstajajo napetosti med različnimi skupnostmi, pri čemer nekatere skupine krivijo druge za negativne stereotipe. Poleg tega, ker ti stereotipi v medijih temeljijo na izkrivljenem pogledu na svet, je neresnično in nepravilno prikazovati te skupnosti kot take.

Povezava: Skratka, vloge medijev pri oblikovanju pripovedi o priseljencih_kah ne gre podcenjevati. Glede na trenutno negativno pristranskost v medijskem prikazovanju priseljencev_k v Evropi in ZDA, moramo razstaviti te škodljive, nepošteno in netočne stereotipe.

Pozitivna okrepitev in integracija

Trditev: Pozitivno medijsko prikazovanje dosežkov priseljencev_k lahko služi kot močno orodje za nasprotovanje prevladujočim negativnim stereotipom in olajšanje blaginje priseljencev_k.

Izjava: Pozitivna medijska podoba lahko olajša socialno integracijo priseljencev_k.

Analiza: Kot je bilo analizirano v prejšnjem argumentu, imajo mediji ključno vlogo pri oblikovanju javnega dojemanja. Z osredotočanjem na dosežke priseljencev_k lahko

mediji ustvarijo pozitivno pripoved, ki spodbuja občutek pripadnosti in sprejetosti med domačim prebivalstvom.

To počne s povezovanjem priseljencev_k prek pozitivnih okvirov, ki jim pomagajo humanizirati znotraj prevladujoče skupine, z izražanjem podobnosti v življenjskih izkušnjah in povezovanjem zgodb priseljencev_k s priljubljenimi pripovedmi. Poleg tega lahko politika prikaže bolj realna dejstva in statistike, ki kažejo uspehe priseljevanja.

Protiargument: Kritiki_čarke lahko trdijo, da bi eno samo osredotočanje na zgodbe o uspehu lahko pripeljalo do stereotipa o priseljencih_kah kot o uspešnih, kar bi sprožilo zamero med domačim prebivalstvom. To lahko povzroči problem »vzorne manjšine«, kot so Američani_ke azijskega porekla.

Proti-protiargument: Čeprav se je bistveno izogniti pasti ustvarjanja novega stereotipa, lahko deljenje različnih zgodb o uspehu z različnih področij in družbeno-ekonomskih okolij pomaga odpraviti to skrb. S prikazovanjem realističnega spektra izkušenj priseljencev_k lahko mediji spodbujajo bolj niansirano razumevanje priseljencev_k kot običajnih ljudi z edinstvenimi dosežki in izzivi. Še več, te zgodbe se bodo odvijale v kontekstu, kjer negativna stališča že obstajajo. Sprememba verjetno ne bo tako hitra in drastična kot zveni na prvi pogled. Američani_ke azijskega porekla so potrebovali_e skoraj pet desetletij, da so se otresli_e zamer, ki so obstajale med drugo svetovno vojno.

Vpliv: Z odpravljanjem negativnih stereotipov lahko pozitivna medijska podoba vpliva na javno razpoloženje in spodbuja bolj vključujoč odnos do priseljencev_k. To lahko vodi do bolj povezanih družb in boljšega vključevanja priseljencev_k. Poleg tega lahko tudi informira oblikovanje politik in spodbuja politike_čarke, da odražajo raznoliko realnost priseljevanja, namesto da bi jih vodile napačne predstave in strah.

Vloga medijev

Trditev: Vloga medijev pri zagotavljanju objektivne in nevtralne perspektive je ključnega pomena za uravnoteženo zastopnost priseljencev_k, kar vključuje objave zgodb o uspehu priseljencev_k.

Kontekst: Mediji imajo dve pomembni vlogi. Prvič, ljudi, ki so na vodilnih pozicijah, držijo odgovorne za njihova dejanja. Drugič, zagotavljajo natančno okno v svet za izboljšanje odločanja ljudi. Če potvarjamo preveč negativnih stereotipov izkrivljamo vlogo medijev.

Analiza:

Naloga medijev je obveščanje javnosti o različnih družbenih elementih in realnostih. To vključuje raznolike izkušnje različnih skupin v družbi, kot so priseljenci_ke. Poročanje zgolj o negativnih vidikih priseljevanja ne odraža te realnosti. Kot vsaka skupina so tudi izkušnje priseljencev_k kompleksne in raznolike, od stisk do pomembnih dosežkov. Če mediji spregledajo pozitivne vidike, jim ne uspe zagotoviti celovite slike. Poleg tega se priseljenci_ke odlično izkažejo glede na vrsto statističnih podatkov. Vsaka naslednja generacija, ne glede na to, katero skupino pogledate, je uspešnejša od svojih staršev. Nekatere priseljenke celo zasenčijo gostiteljske skupnosti v izobrazbi in gospodarski uspešnosti.

Mediji dobijo določena pooblastila za opravljanje svoje naloge. Dobijo posebno zaščito, kot je zakon o svobodi tiska. V sodnih primerih jim ni treba razkriti virov. To počnemo, ker medijem pripisujemo pomemben pomen – vendar pravice pomenijo tudi dolžnosti. Te dolžnosti se ne odražajo samo v zakonih – mediji delujejo tudi s svojimi etičnimi kodeksi, kot je prepoved sprejemanja daril od intervjuvancev_k. Poleg tega medijem pripisujemo določeno družbeno moč, saj javnost na splošno svoje informacije pridobiva iz medijev in jih prežema z določeno stopnjo spoštovanja.

V tem scenariju mediji zlorablajo svojo moč, če selektivno poročajo o izkušnjah priseljencev_k. To je nepoštena uporaba pravne in družbene moči medijev. To je ravnovesje, ki bi ga bilo treba popraviti.

Protiargument: mediji bi morali res poročati odgovorno. To zahteva medijsko nevtralnost. Zato naj poročajo o negativnih situacijah, ki obkrožajo priseljence_ke, saj to ponuja najbolj popolno sliko dogajanja v družbi.

Proti-protiargument: to je neresnično, če lahko dokažemo, da a) dejstva ne potrjujejo, da si priseljenci_ke zaslužijo biti prikazani negativno, b) so predhodna medijska izkrivljanja ustvarila negativno sliko, ki jo je treba aktivno popraviti.

Želeli bi si več priseljevanja

Trditev: priseljevanje je neto dobro za družbo, kar pomeni da bi si ga morali želeli več. Poročanje medijev, ki podpira zgodbe o priseljencih_kah, je pomembno za izgradnjo zaupanja javnosti v bolj ekspanzivne in vključujoče politike do priseljencev_k.

Analiza

Priseljevanje je pomembno iz več razlogov. Gospodarstvo države se z dodajanjem kvalificirane delovne sile izboljšuje, pogosto na področjih, kjer obstaja veliko povpraševanje po dodatni delovni sili, na primer v zdravstvu (pomislite na filipinsko manjšino v Združenem kraljestvu), industriji (pomislite na indijskega_o delavca_ko v tehnoloških sektorjih Silicijeve doline ali polprevodniške industrije v Eindhovnu) in

gradbeništvo (pomislite na poljsko in romunsko migracijo v severozahodno Evropo). Doda h kulturnemu kapitalu države in delitvi norm.

Nasprotna trditev: priseljevanje prinaša tudi velike stroške in niso vse zgodbe o priseljevanju zgodbe o uspehu. Priseljenci_ke povečujejo pritisk na lokalne storitve, na primer s povečanjem povpraševanja na prenasičenih stanovanjskih trgih. In priseljenci_ke so pogosto preveč zastopani_e v kriminalni statistiki.

Negacija nasprotne trditve: veliko teh stroškov je prehodnih, kar pomeni, da jih lahko učinkovito načrtujete. Na primer z gradnjo več stanovanj. Prevelika zastopanost priseljencev_k v statistiki kriminala pogosto izgine, če upoštevate njihovo socialno-ekonomsko ozadje.

Pozitivne zgodbe lahko navdihnejo boljše politike priseljevanja. Politiki_čarke se pogosto odzivajo na pritiske javnega mnenja. Če mediji o priseljencih_kah razmišljajo pozitivno, lahko vplivajo na javno razpoloženje in s tem na politične odločitve. Kanadsko politiko priseljevanja pogosto navajajo kot primer, kjer so pozitivne pripovedi oblikovale bolj sprejemljiv pristop do priseljevanja, ki kanadsko nacionalno identiteto povezuje z »narodom priseljencev_k«. To je kanadskim politikom_čarkam dalo politični kapital za oblikovanje bolj vključujoče politike priseljevanja. Boljša politika priseljevanja pomeni več priložnosti za kvalificirane priseljence_ke, gospodarsko rast in medsebojno kulturno izmenjavo.

Vpliv: To medijsko poročanje vodi v močnejšo in bolj vključujočo družbo.

Argumenti za negacijsko stran

Mediji morajo nujno poročati resnico

Izjava: Mediji imajo obveznost, da poročajo resnično, kar vključuje pokrivanje primerov izključenosti, trpljenja ali ranljivosti priseljencev_k.

Kontekst: Strinjamo se s tem, kar pove zagovorniška stran: mediji služijo kot ključno kolesce v stroju demokratične družbe. Njegova vloga presega zagotavljanje novic in informacij – oblikuje javni diskurz, vpliva na politične odločitve in deluje kot branilec šibkih pred močnimi ter zagotavlja odgovornost in preglednost. Za učinkovito opravljanje te vloge mora spoštovati načela novinarske integritete, ki vključujejo točnost, poštenost in uravnoteženost.

Pomembno je, da se z njimi ne strinjamo glede karakterizacije negacije. Predstavljanje negativnih zgodb o izkušnjah priseljencev_k ne pomeni, da so vsi_e priseljenci_ke brezposelni_e kriminalci_e – tudi oni_e trpijo, in imajo težave, s katerimi so se srečali na poti v državo gostiteljico, izkušajo diskriminacijo pri delu, diskriminatorne prakse na meji itd.

Ta trk v kontekstu je pomemben za analizo obeh ekip. Najuspešnejša analiza bi preučila, zakaj imajo mediji strukturne razloge, da dajejo prednost enemu ali obema kontekstoma, in analizirala, katera vrsta konteksta bo najverjetneje prepričala občinstvo.

Analiza:

Negativne zgodbe o priseljencih_kah imajo pogosto vsaj delno resnično podlago. Priseljenci_ke se pogosto srečujejo z izzivi, kot so izkoriščanje, socialna izključenost in diskriminacija. Jezikovne ovire, pomanjkanje dostopa do javnih storitev ali rasno profiliranje so pogoste izkušnje mnogih priseljencev_k. Medijsko poročanje o teh zgodbah ni diskriminiranje, temveč priznanje teh živih realnosti.

Zmanjševanje teh negativnih zgodb spodkopava dolžnost medijev, da predstavijo resnično in celovito sliko. Čeprav je res, da lahko zgodbe o uspehu navdihnejo in dvignejo, primeri trpljenja ali izključenosti zagotavljajo kritičen vpogled v sistemska vprašanja, ki jih je treba obravnavati. Čeprav so te zgodbe neprijetne, so del priseljske izkušnje. Na primer, poročanje o razmerah priseljencev_k v centrih za pridržanje na južni meji ZDA je vplivalo na javno mnenje in povzročilo pozive k spremembam politike Obamove in Bidnove administracije.

Prikazovanje trpljenja priseljencev_k lahko tudi spodbudi empatijo in razumevanje javnosti, kar vodi v bolj vključujočo družbo. Medijsko poročanje o sirski begunski krizi je na primer igralo pomembno vlogo pri humanizaciji tega vprašanja in mobilizaciji mednarodne podpore. Pravzaprav lahko prikazovanje stiske beguncev_k v preveč pozitivni luči povzroči povratni učinek. Na Danskem so begunce_ke iz Sirije obravnavali kot »preveč bogate«, kar je privedlo do politike, po kateri so morali begunci_ke predati nakit in družinsko dediščino, da bi »plačali stroške svojega bivanja«.

Možna, a bolj tvegana analitična linija je podpora poročanju o težavah v priseljskih skupnostih, kot so težave pri iskanju dela in odstotki kriminalnih dejanj. Stališče, ki ga morate zavzeti, je, da A) so ti vidiki škodljivi za te posameznike_ce in pogosto škodljive učinke čutijo priseljenci_ke, B) da voditelji_ce lokalnih skupnosti pogosto želijo, da se ukrepa, in so razočarani_e nad uradniki_cami, ki nočejo ukrepati zaradi strahu pred napajanjem skrajnih desničarjev_k in C) različico tretjega argumenta o večinskem odzivu.

Vpliv: Če mediji izpolnjujejo svojo obveznost resničnega poročanja, lahko olajšajo bolj informiran javni diskurz o priseljevanju. S predstavitvijo dosežkov in bojov priseljencev_k lahko mediji prispevajo k oblikovanju politik priseljevanja, ki bolj odražajo realnost in se učinkoviteje soočajo z izzivi, s katerimi se soočajo priseljenci_ke. Poleg tega lahko uravnotežen prikaz zgodb priseljencev_k prispeva

tudi k bolj empatični in vključujoči družbi s humanizacijo priseljencev_k in spodbujanjem razumevanja njihovih izkušenj.

Tveganje selektivne zastopanosti vzornih manjšin

Izjava: Osredotočanje samo na dosežke priseljencev_k lahko privede do selektivne zastopanosti »vzornih manjšin«, kar krepi stereotipe in ohranja neenakosti.

Kontekst: Izraz »vzorna manjšina« se nanaša na demografsko skupino, katere člani_ce so zaznani_e kot osebe, ki dosegajo višjo stopnjo socialno-ekonomskega uspeha od povprečja prebivalstva. Ta uspeh se običajno pripisuje močni delovni etiki, visokem cenjenju izobrazbe in tesno povezani družinski strukturi. Najbolj znani stereotipni primeri so azijske »mame tigrice«, kot jih je popularizirala Amy Chua v svoji knjigi »Battle Hymn of the Tiger Mother«. Čeprav je na videz pozitiven, lahko vzorčni mit o manjšini ustvari škodljiva pričakovanja in spregleda sistemska vprašanja.

Analiza:

S poudarjanjem zgodb o uspehu bi lahko mediji nehote promovirali pojem vzornih manjšin – specifičnih priseljenjskih skupin, ki so predstavljene kot dosledno uspešne in cvetoče. To lahko ustvari nereprezentativen prikaz izkušenj priseljencev_k, ki se osredotoča na tiste, ki so premagali_e stisko in dosegli_e izjemen uspeh, medtem ko zanemari veliko večino, ki se sooča s stalnimi boji. Mediji se bodo verjetno selektivno ukvarjali s temi stereotipi iz nekaj razlogov.

Dostopnost virov v medijih. Novinarji_ke so pogosto člani_ce dobro izobraženega razreda, kar pomeni, da je bolj verjetno, da imajo povezave s pripadniki vzornih manjšin kot z bolj brezpravnimi skupnostmi.

Enostavnost iskanja zgodb o uspehu je večja v dobro povezanih skupnostih. Prav tako je manj verjetno, da bo izpodbijal obstoječe pripovedi, kar lahko privede do negativnega odziva bralcev, čemur se bodo mediji verjetno želeli izogniti.

Koncept vzorne manjšine lahko še poslabša družbene stereotipe in povzroči neupravičen pritisk na posameznike_ce iz teh skupnosti, da se prilagodijo tem pričakovanjem. Na primer, Američani_ke azijskega porekla so v ZDA pogosto označeni_e kot vzorna manjšina, kar je privedlo do pričakovanj univerzalnih visokih dosežkov znotraj te demografske skupine, pri čemer se zanemari raznolikost in individualnost izkušenj posameznikov_c znotraj te skupine.

Osredotočenost na dosežke lahko prikrije sistemske izzive, s katerimi se srečujejo priseljenci_ke. S poudarjanjem posameznih zgodb o uspehu lahko mediji nehote

okrepijo idejo, da je uspeh izključno stvar posameznikovega_činega truda, pri čemer se ne upoštevajo strukturne ovire, s katerimi se srečujejo številni_e priseljenci_ke. To lahko preusmeri pozornost od nujnih sistemskih sprememb, kot so izboljššan dostop do izobraževanja in zdravstvene oskrbe, poštene prakse zaposlovanja in pravične politike priseljevanja.

Ta selektivna zastopanost lahko povzroči tudi neenako medijsko pokritost med različnimi skupnostmi priseljencev_k, kar prispeva k izkrivljenemu dojetanju teh skupnosti. Na primer, če bi se mediji osredotočili na uspešne zgodbe ene določene skupine priseljencev_k, bi lahko ustvarili vtis, da je ta skupina »uspešnejša« ali »bolje integrirana« kot druge, kar bi lahko povzročilo delitve in zamere med različnimi skupinami priseljencev_k.

Vpliv: Selektivna zastopanost vzornih manjšin ima lahko škodljive družbene posledice. Lahko vzdržuje stereotipe, prikrije sistemske probleme in spodbuja delitve med različnimi skupnostmi priseljencev_k. Lahko tudi odtuji priseljence_ke, ki ne ustrezajo tem zgodbam o uspehu, zaradi česar se počutijo spregledane in podcenjene.

Potencialni odziv občinstva

Izjava: Osredotočanje zgolj na dosežke priseljencev_k lahko povzroči negativen odziv občinstva, zlasti tistih, ki menijo, da mediji že zdaj ne predstavljajo kompleksnosti vprašanj priseljevanja.

Kontekst: Zaupanje javnosti v medije je bistveno za njihovo vlogo ponudnika informacij in »čuvaja« javnosti. To zaupanje je lahko ogroženo, če se medije dojema, kot da predstavljajo selektivno ali pristransko perspektivo. V zadnjih letih je zaupanje v medije upadlo, vse več ljudi voli radikalno desne stranke, nezanimljiv del javnosti pa je bolj ranljiv, saj verjame lažnim novicam ali teorijam zarote.

Analiza: Če se mediji osredotočajo predvsem na dosežke priseljencev_k, lahko nekatere publike to razumejo kot strateško izogibanje ali minimiziranje izzivov, ki jih prinaša priseljevanje. Morda sumijo, da mediji selektivno poročajo za promocijo določene agende, kar lahko povzroči skepticizem in zmanjšano zaupanje v medije. To nezaupanje lahko spodkopava verodostojnost medijev in njihovo zmožnost spodbujanja ozaveščenega javnega diskurza.

Poleg tega lahko mediji s spregledanjem stisk in sistemskih težav, s katerimi se priseljenci_ke pogosto srečujejo, posredno prispevajo k občutku, da je priseljencem_kam »lahko«, kar še dodatno spodbuja družbene delitve in nesporazume. Na primer, na območjih, kjer je priseljevanje sporno vprašanje, bi tako

selektivno poročanje lahko nenamerno okrepilo sovražnost do priseljencev_k, o katerih se neupravičeno pozitivno poroča.

Tudi brez upoštevanja te škode je verjetno, da bo velik del prebivalstva informacije, predstavljene v medijih, preprosto zavrgel kot nepomembne ali neresnične in se preusmeril k bolj pristranskim virom, vključno z računi na družbenih medijih. To ne bo povzročilo spremembe, ki jo zagovorniška stran želi videti.

Vpliv: Ta povratna reakcija lahko polarizira javno mnenje, kar vodi v bolj razdeljeno družbo. Prav tako lahko ovira prizadevanja za bolj uravnotežene politike priseljevanja, saj razpravo poganjajo dojemanja in nezaupanje namesto celovitega razumevanja. Prav tako to razpravo še bolj utrjuje v vprašanja nezaupanja v elite.

Strateški premisleki, jezik in etični premisleki

Debaterji_ke bi morali_e upoštevati nianse debatne trditve. Ta ne zagovarja ignoriranja izzivov, s katerimi se srečujejo priseljenci_ke, ampak poudarja njihove dosežke. Ta subtilna razlika bo pomembna strateška točka v razpravi.

Jezik je treba uporabljati previdno. Označevanje priseljencev_k lahko ustvarja stereotipe, zato je ključnega pomena, da priseljence_ke obravnavamo kot posameznike_ce s svojimi edinstvenimi zgodbami.

Z etičnega vidika bi morala razprava obravnavati medijsko etiko glede resničnosti, objektivnosti in uravnoteženega poročanja.

Naslednji izrazi so obremenjeni z ideološkimi predpostavkami, zato jih je treba v debati skrbno uporabiti in kontekstualizirati.

Priseljenci_ke: Ta izraz se nanaša na posameznike_ce, ki so se preselili_e v drugo državo z namenom, da se tam naselijo. Vendar se pogosto uporablja široko in lahko homogenizira raznoliko skupino posameznikov_c z različnimi razlogi za selitev, različnimi pravnimi statusi in različnimi kulturnimi ozadji. Pogosto je povezana tudi z negativnimi stereotipi, deloma zaradi nekaterih medijskih pripovedi in političnih diskurzov.

Izseljenci_ke: ta izraz se običajno nanaša na strokovnjake_inje ali kvalificirane delavce_ke, ki začasno živijo v državi, ki ni njihova domovina. Vendar pa je izraz pogosto povezan z rasno ali gospodarsko pristranskostjo, saj se pretežno uporablja za zahodne delavce_ke in le redko za delavce_ke migrante_ke z nizkimi dohodki ali posameznike_ce iz določenih regij. To ustvarja razkorak in ohranja stereotipe o priseljencih_kah.

Begunci_ke: Begunci_ke so ljudje, ki so pobegnili_e pred vojno, nasiljem, konfliktom ali preganjanjem in so prestopili_e mednarodno mejo, da bi našli_e varnost v drugi državi. Včasih se izraza »begunci_ke« in »migranti_ke« uporabljata izmenično, kar lahko povzroči zmedo in nesporazume. Razlikovanje je pomembno, ker ti dve skupini ščitita različna mednarodna prava in sta upravičeni do različnih ukrepov pomoči in zaščite.

Gostiteljske skupnosti: Ta izraz se nanaša na lokalno skupnost, ki sprejema begunce_ke ali priseljence_ke. Vendar pa lahko včasih pomeni enosmeren odnos, kot da »gostitelji_ce« samo dajejo, »prišleki« pa samo prejemajo. Pri tem se lahko spregledajo vzajemne koristi in prispevki, ki jih priseljenci_ke in begunci_ke pogosto prinašajo svojim novim skupnostim.

Nezakoniti_e/nedokumentirani_e priseljenci_ke: označevanje priseljencev_k kot »ilegalnih« namiguje, da so poosebljen kriminal in jih razčloveči. Izraz »nedokumentiran_a« je bolj etično sprejemljiv, saj kaže na pomanjkanje pravne dokumentacije, ne da bi osebo kriminaliziral.

Ekonomski_a migranti_ka: Ta izraz se nanaša na ljudi, ki migrirajo predvsem zaradi ekonomskih razlogov, kot je iskanje boljših zaposlitvenih možnosti ali boljših življenjskih pogojev. Pogosto se uporablja slabšalno ali na način, ki spodkopava upravičene razloge, ki jih imajo ljudje, da se v iskanju boljšega življenja preselijo. Meja med ekonomskimi migranti_kami in begunci_kami je lahko tudi nejasna, saj veliko ljudi beži iz svojih domov zaradi kombinacije dejavnikov, ki lahko vključujejo gospodarske težave, konflikte in preganjanje.

Literatura

Pripravljen debatni predmet temelji na teorijah vplivanja medijev, kot so *Agenda Setting Theory*, *Spiral of Silence* in *Framing Theory*, ki prikazuje, kako lahko mediji oblikujejo javno mnenje.

Akademsko literaturo, kot je »Media and Migration« (Mediji in migracije) Kunz, M., et al. (2011), zagotavlja celovit vpogled v povezavo med mediji in priseljevanjem. Avtorja Entman in Rojecki (2000), sta (med drugimi) obširno razpravljala o medijskem uokvirjanju nebelih posameznikov_c in poudarjala posledice medijskega prikazovanja na javno razpoloženje in oblikovanje politik.

Stereotipi in medijsko uokvirjanje

Entman in Rojecki (2000) sta opredelila medijsko okvirjanje kot močno orodje, ki oblikuje pripoved o priseljencih_kah. Ugotovila sta, da so mediji priseljence_ke, zlasti temnopolte, pogosto postavljali v negativne kontekste – pogosto so jih povezovali s

kriminalom, ekonomskimi bremenami ali kulturnimi grožnjami. Podobno študija Bleicha et al. (2015) o medijskem poročanju v Evropi so ugotovili, da so bili_e priseljenci_ke nesorazmerno povezani_e z negativnimi novicami.

Medijske hiše, kot sta The Guardian in Al Jazeera, so obširno poročale o pristranskosti in negativnih stereotipih v medijskem poročanju o priseljencih_kah. Poudarjali so, kako negativne upodobitve prispevajo k izkrivljenemu javnemu dojemanju, krepijo stereotipe in strah.

Vpliv na javno mnenje in politiko

Vpliv medijskih pripovedi na oblikovanje politike je bil obsežno raziskan. Po poročilu Inštituta za migracijsko politiko (2018) lahko javno mnenje, ki ga oblikujejo medijske pripovedi in skrajno desničarski_e politični_e akterji_ke, izvaja znaten pritisk na oblikovanje politik, kar včasih vodi do restriktivnih politik priseljevanja.

Selektivna zastopanost in mit o »vzorni manjšini«.

Veliko smo govorili tudi o vprašanju selektivne zastopanosti in njenem vplivu. Literatura pogosto navaja kot primer mit o »vzorni manjšini«. Ta stereotip, ki običajno velja za azijske priseljence_ke v ZDA, jih prikazuje kot enotno uspešne zaradi trdega dela in visokih moralnih standardov. Čeprav se to zdi pozitivno, znanstveniki_ce, kot je Wu (2014), trdijo, da ta pripoved preveč poenostavlja in napačno predstavlja raznolike izkušnje teh skupnosti, pogosto prikriva sistemska vprašanja in spodbuja zamere.

Mediji kot orodje za spremembe

Nasprotno pa je vedno več literature, ki zagovarja premik v medijskem predstavljanju priseljencev_k. Na primer, Ramasubramanian (2011) predlaga, da so lahko mediji močno orodje za boj proti stereotipom, spodbujanje empatije in spodbujanje integracije s prikazovanjem pozitivnih zgodb o priseljencih_kah na individualni ravni – a tudi, da velja obratno.

Viri

»Race: What It's Like To Grow Up As A Member Of 'Model Minority'.« (December 21, 2020). All Things Considered (NPR). Retrieved from <https://www.npr.org/2020/12/21/948873834/what-its-like-to-grow-up-as-a-member-of-model-minority>

Akkerman, T. (2018, July). The Impact of Populist Radical-Right Parties on Immigration Policy Agendas: A Look at the Netherlands. Migration Policy Report.

- Bleich, E., Bloemraad, I., & De Graauw, E. (2015). Migrants, minorities and the media: Information, representations and participation in the public sphere. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(6), 857-873.
- Dixon, T. L., & Williams, M. L. (2015). The changing misrepresentation of race and crime on network and cable news. *Journal of Communication*, 65(1), 24-39.
- Eberl, J.-M., Meltzer, C. E., Heidenreich, T., Herrero, B., Theorin, N., & Lind, F. (2018). The European media discourse on immigration and its effects: a literature review. *European Journal of Communication*, 33(2), 207-223
- Entman, R. M., & Rojecki, A. (2000). *The black image in the white mind: Media and race in America*. University of Chicago Press.
- Scheffer, P. (2000, January 29). *Het Multiculturele Drama*. NRC Handelsblad.
- Ramasubramanian, S. (2011). The impact of stereotypical versus counter-stereotypical media exemplars on racial attitudes, causal attributions, and support for affirmative action. *Communication Research*, 38(4), 497-516.
- Wu, F. H. (2014). The model minority: Asian American 'success' as a race relations failure. *Yellow: Race in America Beyond Black and White*, 39-77.

Ta zbor verjame, da naravni viri nikoli ne bi smeli biti v zasebni lasti

Opredelitev

Naravni viri – materiali iz Zemlje, ki se uporabljajo za vzdrževanje življenja in zadovoljevanje potreb ljudi – v kontekstu te debate pomenijo gozdove, reke, morja, pa tudi zaloge nafte, plina in mineralov na planetu. Na primer, amazonski deževni gozd je naravno bogastvo, tako kot rudnik Grasberg, največja zaloga zlata in bakra na svetu.

Zasebni_e akterji_ke so opredeljeni_e kot posamezniki_ce, skupine posameznikov_c (razen političnih skupnosti) ali zasebna podjetja. V veliki večini ustreznih primerov so »zasebni_e akterji_ke«, ki imajo v lasti naravne vire, zasebna podjetja. Ko naravni viri niso v lasti zasebnikov_c, so v lasti držav ali drugih, manjših političnih subjektov, nikogar ali javnih podjetij.

Kontekst

Ta debatna trditev ni planska, tako da dejansko ne izvajamo nobenih ukrepov (nacionalizacije ali česa podobnega), razpravljamo samo o tem, ali naj bodo naravni viri v lasti zasebnikov_ic ali ne.

Argumenti zagovorniške strani

Zasebno lastništvo naravnih virov je škodljivo za okolje

Primarna motivacija zasebnih akterjev_k za črpanje naravnih virov je dobiček. V večini primerov govorimo o podjetjih: vlagatelji_ce so vložili_e v ta podjetja in pričakujejo povrnitev naložbe. Način, na katerega zasebna podjetja upravljajo naravne vire, se razlikuje glede na to, kako to počnejo javni subjekti na več različnih načinov:

- 1) Naravni viri, če so v lasti zasebnih akterjev_k, so vedno poblagovljeni. Če je naravni vir v lasti zasebnega subjekta, je verjetno, da bo zasebni subjekt s tem naravnim virom poskušal_a pridobiti neko korist – to lahko pomeni sečnjo gozda, rudarjenje rud ali pridobivanje nafte. V najboljšem primeru bo zasebni subjekt samo »držal_a« naravne vire, vendar bi tudi v tem primeru le špekulirali, da bi lahko naravne vire v prihodnosti prodali za višjo ceno zasebnemu subjektu, ki bi ga naknadno želel izkoristiti.
- 2) Za primerjavo, če je vir v lasti nezasebnega_e akterja_ke, lahko odločitev o tem, kaj storiti s tem virom, temelji na neekonomski logiki: gozd lahko ostane nedotaknjen, ker lokalno prebivalstvo v njem najde veselje, morski vir nafte bi lahko ostal neraziskan, ker lokalno skupnost izjemno skrbi za dobro počutje rib na tem območju. Gospodarski pomen naravnega vira je lahko za nezasebnega_o akterja_ko ničelnega pomena, vendar je za zasebnega_o akterja_ko običajno pomembna le ekonomija. Izkoriščanje naravnih virov pomeni v veliki večini primerov pomembno obremenitev okolja - izsekavanje gozdov zmanjšuje kakovost zraka in prispeva h globalnemu

segrevanju, intenzivna rudarska dela pogosto povzročijo, da je okoliško okolje močno degradirano in neprimerno za bivanje, vedno pa obstaja tudi velika možnost nesreč, kot so razlitja nafte ali požari.

Ker si zasebni subjekti prizadevajo čim bolj povečati dobiček skoraj za vsako ceno, je veliko bolj verjetno, da bodo zanemarili varnostne in previdnostne ukrepe, zaradi katerih je večja verjetnost nesreč, ter preprosto zavračajo upoštevanje okoljskih predpisov, kar je veliko manj verjetno, da se bo zgodilo, ko bodo naravni viri nadzirajo nezasebni_e akterji_ke.

Razlitje nafte Deepwater Horizon, okoljska katastrofa, ki se je leta 2010 zgodila v Mehikiškem zalivu, je eden od primerov katastrofe, do katere lahko pride nenadzorovana težnja po dobičku.

- 3) V primerih, ko so naravni viri razviti, bodo nezasebni_e akterji_ke verjetno bolje opravili_e svoje delo, ko gre za varstvo okolja. To je zato, ker morajo skoraj vedno upoštevati širši učinek svojih dejanj – zasebnemu subjektu na primer je povsem vseeno, kaj se zgodi s kakovostjo tal, potem ko je rudnik na določenem območju popolnoma funkcionalen, ali kako bo ta rudnik vplival na kakovost pitne vode. Skrbi ga/jo za rudnik in dobiček, ki ga lahko ustvari. Za primerjavo, če je rudnik v lasti lokalne skupnosti, je veliko bolj verjetno, da bodo upoštevani vsi »negativni zunanji učinki«. Ista logika velja, ko določen naravni vir nadzoruje na videz oddaljena vlada - ista vlada je, tudi v najslabšem primeru, vsaj delno odvisna od podpore javnosti, da bi lahko vladala, morda je celo odvisna od glasov ljudi, ki živijo na prizadetem območju. Ker je degradirano okolje nekaj, česar ljudje na splošno ne marajo, skupna lastnina naravnih virov verjetno pomeni, da bo za okolje bolj poskrbljeno kot v primeru zasebne lastnine.

Ta argument kaže, da je veliko bolj verjetno, da bodo zasebni_e akterji_ke škodovali_e okolju, in vpliv tega argumenta je ogromen. Veliko škode, povzročene okolju, je takšne, da prizadene vse (globalno segrevanje) in je to zelo pomembno, vendar so vplivi tudi bolj razpršeni, saj izkoriščanje različnih naravnih virov povzroča neposredno in specifično škodo prebivalstvu, ki živi na prizadetem območju, kar močno vpliva na njihovo zdravje, dobro počutje in posledično na njihovo sposobnost, da živijo srečno in v miru.

Zasebno lastništvo naravnih virov je nemoralno

Naravnih virov ni ustvaril_a posameznik_ca ali skupina posameznikov_c, tu so že od nekdaj in so bili v veliki večini obstoja človeštva del »skupnega«. Za razliko od obrtniških ali kmetijskih proizvodov, naravnih virov ni ustvaril_a ali povečal_a noben_a posameznik_ca, so stvaritev narave. Ko družba privatizira naravne vire, posega v lastninsko pravico vseh drugih, saj imajo vsi enake pravice do naravnih virov.

Nedvomno so naravna bogastva, tudi če so v lasti lokalne skupnosti ali državnega konzorcija, do neke mere odtujena od vseh drugih. Vendar pa je obseg škode veliko nižji, saj so javne institucije, ki si lastijo vire pogosto le nosilci, prek katerih se uresničuje koncept skupne lastnine. Po drugi strani pa je zasebno lastništvo naravnih virov izključujoče po svoji naravi – ko nekaj privatiziraš, odstraniš lastnino iz »skupne« v »posameznikovo_čino«.

Res je tudi, da lahko skupnost sprejme odločitev o prodaji ali odstopu lastništva naravnega vira zasebnemu subjektu. Zdi se, da je ta odločitev v celoti informirana in včasih celo v interesu skupnosti, ki jo sprejema. Vendar to ne pomeni, da je nesporna, saj se taka odločitev ne sprejema le v imenu dejanskih odločevalcev_k, temveč tudi v imenu tistih, ki v procesu odločanja niso sodelovali_e. Poleg tega so naravni viri, ko so privatizirani, odtujeni vsem tistim, ki jih bodo še imeli ali pa imajo do njih tudi pravico - nerojenim. Nazadnje, ne glede na to, kako demokratična ali dobro premišljena je demokratična odločitev, nekatere zadeve ne bi smele spadati v okvir demokratičnega odločanja. Tako kot je nesprejemljivo, da kateri koli demokratični organ odloča o omejevanju temeljnih človekovih pravic, je nesprejemljivo, da se kdorkoli odloči odtujiti naravne vire njihovim praviim lastnikom, ljudem.

Privatizacija naravnih virov škodi gospodarski blaginji družbe

Naravni viri so pogosto pomemben vir bogastva naroda, pogosto delujejo kot sila, ki ustvarja in vzdržuje rast, vpliva na življenjski standard prebivalstva in zmanjšuje revščino. Pridobivanje mineralov in premoga predstavlja kar 48 % BDP Tadžikistana in številne države v razvoju so za svojo gospodarsko rast močno odvisne od izkoriščanja ene ali druge oblike naravnih virov.

Ker so naravni viri tako pomembni, jih ne bi smeli zaigrati in dati v zasebne roke zaradi naslednjih razlogov:

1. Zasebno lastništvo naravnih virov ustvarja zasebne dobičke. Naravni viri so zelo pogosto omejeni viri (nafta, minerali, rude, ...) z dosledno ali dosledno rastočo bazo povpraševanja. To pomeni, da je zelo pogosto izkoriščanje naravnih virov izjemno donosno. Ko so naravni viri privatizirani, gre vsak dobiček od izkoriščanja teh virov lastnikom_cam. Res je, da se na dohodek pogosto plačujejo davki in da morajo lastniki_ce plačati delavcem_kam in včasih lokalno kupiti opremo, vendar je to pogosto manjše od dobičkov, ki jih ta podjetja ustvarjajo. Pomembno je, da se naravni viri pri privatizaciji pogosto prodajo lastnikom_cam iz razvitega sveta. To je še posebej pomembno, ko se privatizacija zgodi v državah v razvoju, saj lahko to privede do znatnega odliva kapitala iz države. Ocenjuje se, da vsako leto iz Afrike odteče 60 milijard ameriških dolarjev kapitala, kar je bistveno več kot celotna pomoč, ki Afriko doseže.
2. Nekateri bi lahko trdili, da zasebno lastništvo naravnih virov zmanjšuje tveganje korupcije in tako naredi zadevna podjetja ekonomsko vzdržnejša. Vendar ta kritika pogosto temelji na predpostavki, da se lahko zasebna podjetja čudežno izognejo korupciji in da za boj proti njej ni mogoče sprejeti nobenih ukrepov. A tudi v najslabšem primeru, če priznamo, da je korupcija v upravljanju javnih podjetij zrela, je najpogosteje korupcija majhnega obsega in lokalizirana, »dobički« od korupcije pa se zadržujejo v lokalnem okolju, kar je še vedno razmeroma bolje kot da se dobički prelivajo iz nekaterih najrevnejših držav na svetu v najbogatejše. In znano je, da so javno znana podjetja tudi izjemno uspešna – kot kaže primer Saudi Aramca, drugega največjega podjetja na svetu po prihodkih (od leta 2022).
3. Zasebni_e lastniki_ce lahko pogosto v prizadevanju za večji dobiček tudi pretirano izkoriščajo določene vire in se osredotočajo na kratkoročne koristi na račun tega, da postanejo ti viri dolgoročno neuporabni. Na ta pojav vplivata dva dejavnika: pritisk

delničarjev_k, da dobijo povračilo svojih naložb, pa tudi omejena življenjska doba – ko je lastništvo zasebno, je v lasti dejanskih posameznikov_c, ki želijo iz tega iztržiti kar največ tekom svojega življenja. Za primerjavo, kolektivne oblike lastnine odstranijo komponento umrljivosti, zaradi česar je upravljanje z naravnimi viri bistveno bolj dolgoročno. Poleg gospodarske škode lahko prekomerno izkoriščanje povzroči tudi zelo konkretne okoljske škode, kot so pomanjkanje vode, izguba gozdne pokritosti in izumrtje vrst, kot je že prikazano v prejšnjem argumentu.

Argumenti negacijske strani

Zasebna lastnina naravnih virov spodbuja gospodarsko rast in blaginjo

Naravni viri sami po sebi prinašajo zelo malo oprijemljivih koristi skupnostim, ki jih obdajajo. Nahajališče rude je uporabno le, če ustvarja delovna mesta za skupnost, zaloge nafte pod zemljo pa nimajo nobenih posledic za življenje nad zemljo, če ostanejo nedotaknjene. Izkoriščanje ali razvoj naravnih virov ustvarja vrednost in s tem blaginjo družbe.

Čeprav lahko skupnosti učinkovito upravljajo z naravnimi viri, se skupne oblike lastništva pogosto odrežejo veliko slabše od zasebnih. Za to je več razlogov:

1. Spodbuda za ustvarjanje uspešnega poslovnega modela je izjemno velika, ko gre za zasebne lastnike_ce. Zasebni_e akterji_ke so običajno podjetja in ta podjetja so v lasti delničarjev_k. Z nakupom delnic so delničarji_ke investirali_e v družbo in pričakujejo povrnitev naložbe. To pomeni, da bodo verjetno izvajali_e pritisk na vodstvo podjetja: naj poskrbijo, da bo delovni proces čim bolj nemoten, da bodo zmanjšani nepotrebni stroški, da bodo vse zaloge kupljene po konkurenčnih cenah. V primeru zasebnih akterjev_k je ta spodbuda za pritisk na menedžment močnejša kot v primeru javne lastnine, saj so za razliko od slednje ogroženi lastni denar in viri lastnikov_c.
2. Poleg tega, tudi ko upravljanje zasebnih podjetij spodleti (in po pravici povedano, to ni redek pojav), to ni konec sveta - pravzaprav je to dobro, saj to pomeni, da jih kupijo ali prevzamejo druga, učinkovitejša podjetja. Pri skupnih oblikah lastnine se to ne dogaja, saj je tudi neučinkovito poslovanje pogosto podprto s strani družbe, kar se najbolj očitno kaže tako, da država subvencionira podjetja v javni lasti naravnih virov, ki pogosto monopolizirajo tudi trg, kar dodatno zmanjšuje spodbudo. o upravljanju za optimizacijo proizvodnje.
3. Sebične spodbude zasebnih akterjev_k bodo verjetno pripeljale do trajnostnega razvoja virov (za dolgoročno ohranjanje dobička) kot tudi do spodbujanja dobrih odnosov z lokalnimi skupnostmi (saj so morebitni protesti ali kaznovalni ukrepi vlade škodljivi za podjetja). Torej, čeprav ni mogoče zanikati, da nekatera zasebna rudarska, naftna in druga podobna podjetja slabo skrbijo za pravice delavcev_k in okolje, so ta podjetja izjeme v primerjavi s splošno poslovno logiko, ki običajno poskuša voditi trajnostna in delavcem_kam prijazna podjetja. Poleg tega so zlorabe pogoste tudi v podjetjih za upravljanje naravnih virov, ki niso v zasebni lasti – pogosto so celo resnejše in lahko izvirajo iz praks, ki jih trgi po navadi popravljajo (tj. diskriminacija določene etnične skupine).

Poleg tega lahko najhujše presežke zasebnega trga regulirajo države – države lahko določijo okoljske in delovne standarde, tako da imajo mehanizme, da slabosti odpravijo, če negativni zunanji učinki, ki jih povzročijo zasebni_e akterji_ke, postanejo premočni_e, tudi v primerih, ko je lastništvo nad naravni viri zasebno.

Vsi ti dejavniki prispevajo k učinkovitemu gospodarjenju z naravnimi viri. To samo po sebi ni korist, posledice pa so naslednje: ustvarjajo se in ohranjajo delovna mesta, davki lahko financirajo širitev državnih storitev in ustvarjajo se dopolnilna podjetja. Vse te koristi so še posebej pomembne za najmanj razvite države sveta, ki imajo včasih v lasti množico dragocenih naravnih virov – tragedija bi bila, če ne bi dovolili produktivnim silam zasebnega kapitala, da izkoristijo te vire in prinesejo napredek skupnostim, ki so od njih odvisna.

Zasebna lastnina naravnih virov je osnovna pravica

Posameznik_ca ima neodtujljivo pravico do življenja, lastnine in svobode. John Locke je lastnino uvrstil med neodtujljive pravice, ker je lastnino mogoče videti tudi kot razširitev človeka. Posamezniki_ce, ko povečajo vrednost določene nepremičnine, vanjo vnesejo del sebe in do neke mere ta lastnina postane del njih. Zasebna lastnina je torej podaljšek telesne avtonomije posameznikov_c. Ta logika velja tudi za posebne naravne vire, saj so številna nahajališča mineralov, rudniki ali celo reke postala dragocena z odkritjem ali trdim delom določenih posameznikov_c. Tvegali_e so pri »oživitvi« tega vira in zato si zaslužijo, da so prisotni_e pri njegovem lastništvu.

Še več, zasebno lastništvo je potrebno tudi za posameznike_ce, da v celoti uveljavljajo svojo svobodo. Če ljudje ne morejo imeti lastnine, se ne morejo boriti proti morebitnim krivicam, ki jih povzročajo vlade, in ne morejo samostojno odločati, ker imajo nekaj, na kar se lahko zanesejo. Ta logika je široko uporabna za vso lastnino, vendar naravni viri niso nič drugačni.